

REGIONALE VERENIGING

NATUUR & LANDSCHAP

VZW

NATUURPUNT OOST-BRABANT

januari, februari, maart 2025
driemaandelijks tijdschrift • 1

NATUUR EN LANDSCHAP

**50 jaar
Snoekengracht
viert feest
4 mei 2025**

3 Van de redactie

- 3 *Bakens verzetten doen we samen*

4 Organisatie

- 4 *Extra accenten voor onze regionale werking in 2025*
5 *Initiatiecursus Natuur.ambassadeur*
6 *Beleef in Aronst Hoek de wondere wereld van 'Water en Wulp'*
6 *Uitnodiging Algemene Vergadering R. V. Natuur en Landschap*
7 *De wulp in Oost-Brabant*

10 50 jaar Snoekengracht

- 10 *Jarige Snoekengracht breidt uit en viert feest*
11 *50 jaar geschiedenis van de natuurbeweging*
18 *Biodiversiteit, beheer en een blik op de toekomst in de Snoekengracht*
21 *Verhalen van André Roelants*
22 *Impressies van Georges Buelens*
23 *Geef de jarige een cadeau*

24 Velpe-Mene

- 24 *Jaarlijkse ledenvergadering Velpe-Mene*
25 *Nieuwe natuur aan de bron van de Velpe en op de Hazenberg*
27 *Bosbeheer voor betere bossen*
27 *Bosuitbreiding*
28 *Ruimte voor water, ruimte voor de vallei, Getevallei*
28 *Infoavond: Gejodel aan de Velpe*
29 *Hagelands Ontbijt Glabbeek*
29 *Dag van De Gors, Vissenaken*
30 *Visiedagen 2025*

31 Hagelandse Heuvelstreek

- 31 *Demer neemt haar winterbedding terug in*
33 *LIFE HARWIN. Bedreigde populaties krijgen een extra boost*
34 *Terugblik: Wijngaardhappening*
35 *Uilenwandeling in de Blakers*
35 *(H)eerlijk eetfeestijn Rotselaar*
35 *Kwieke kruiden- en boswandeling op de Wijngaardberg, Wezemaal*

36 Midden-Brabant

- 36 *Nieuw leefgebied voor de eikelmuis*
36 *Kaas- beer- en wijnavond Herent*
37 *Torfbroek in Kampenhout: ooit een verloren zaak, nu top natuurherstel*
37 *Hellebos in Kampenhout: uitbreiding dankzij sanering oud weekendverblijf*
38 *Groots Heroïsch Werk Weekend Koeheide*
39 *Natuurpunt Herent kan groot deel van het Kareelbos beschermen*
39 *Lezing: In het spoor van de wolf, Tervuren*

■ **Cover:** Brede orchis in de Snoekengracht. Foto Tim Verhaegen

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant

Natuur en Landschap is het ledenblad van de **Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant** en verschijnt vier maal per jaar.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant is de onafhankelijke regionale vereniging die opkomt voor natuur en landschap in Oost- en Midden-Brabant. Ze zet zich in voor de duurzame instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van de natuur en de biodiversiteit, en voor de ruimtelijke en milieuvoorwaarden die daarvoor nodig zijn. Ze focust niet alleen op natuurbehoud, maar kijkt naar de totaliteit van het landschap, de landschappelijke en ecologische samenhang en de erfgoedwaarde.

In elke gemeente van haar werkingsgebied zijn er vrijwilligers actief, die paraat staan om de ontwikkelingen rond natuur en landschap van nabij op te volgen.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant, is geassocieerd met **Natuurpunt**.

Verenigingssecretariaat en redactie-adres:

Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo:

Telefoon: 016 25 25 19 (tijdens de openingsuren)

E-mail: npob@natuurpunt.be,

Website: www.natuurpuntoostbrabant.be

Openingsuren: dinsdag, woensdag en donderdag van 10u00 tot 16u00.

Dan kan je langskomen in ons documentatiecentrum.

Voor alle betalingen die niets met lidmaatschappen of giften voor reservaten hebben te maken, gebruik je rekeningnummer: IBAN BE82 0010 7622 1868 - BIC GEBABEBB.

Redactieverantwoordelijken: Margriet Vos en Hugo Abts

CONTACT

Raad van Bestuur

Voorzitter

Hugo Abts,

hugo.abts@gmail.com, 0476 77 70 37

Secretaris

Jan Van den Bergh,

jan.van.den.bergh13210@telenet.be, 016 57 05 73

Penningmeester

Frans Dhaenens,

frans.dhaenens@telenet.be, 015 61 79 61

Contactpersonen van de afdelingen

Aarschot: Linda Scheerens, linda.ronny@skynet.be, 016 56 35 99

Begijnendijk: Johan Verschuren, 0477 69 46 55 en Sybren Van der Borcht, 0499 30 52 39, npbegijnendijk@gmail.com

Bekkevoort: Frederic Gabrys, fredericgabrys@hotmail.com

Bertem: Dominik Debuyser, dominik_debuyser@yahoo.com, 0479 49 40 11

Boortmeerbeek: Frans Dhaenens, frans.dhaenens@telenet.be, 015 61 79 61

Diest: Saskia van den Berg, berglinden@qsources.be, 0478 96 01 71

Druivenstreek: Sam Bennekens, bennekenssam@gmail.com, 0494 80 63 70

Gete-Velpe (Geetbets, Kortenaken): Arne Donders, dondersarne@gmail.com, 0497 19 74 75

Haacht: Bes Vandenbroele, vandenbroelebes@gmail.com

Herent: Patrick Luyten, patrick.luyten@pandora.be, 0495 59 85 33

Holsbeek: Lars Smout, larssmout@gmail.com, 0494 63 26 43

Kampenhout: natuurpuntkampenhout@natuurpunt.be

Kortenberg: Paul Van Leest, paul.vanleest@proximus.be, 02 757 09 79

Landen: Vincent Grisar, grisar.nielsen@gmail.com

www.natuurpuntoostbrabant.be

Lid worden doe je via Natuurpunt.

Het lidmaatschap kost € 38 waarvoor je naast ons ledenblad **Natuur en Landschap** ook **Natuur.Blad** van Natuurpunt Vlaanderen ontvangt:

www.natuurpunt.be/wor-lid-bij-natuurpunt

Alle briefwisseling inzake leden en adreswijzigingen richt je aan **Natuurpunt**, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, tel. 015 29 72 20, info@natuurpunt.be.

Giften voor het reservatenfonds van de Regionale Vereniging Natuur en Landschap: rekeningnummer IBAN BE56 2930 2120 7588 met vermelding 'projectnummer 3999 NPOB'. Voor giften vanaf € 40 (los van lidgeld) krijg je een fiscaal attest.

Bescherm de natuur ook als je er niet meer bent

De natuur beschermen ook als je er niet meer bent: dat kan.

Je kan aan een zeer voordelig tarief een schenking bij leven doen. Dat kan bv. een **naakte** eigendom zijn van een natuurgebied waar je zelf het vruchtgebruik levenslang van houdt. Je kan ook een legaat opnemen in je testament aan de Regionale Vereniging Natuur en Landschap of aan Natuurpunt Beheer met vermelding van het natuurgebied waarvoor het bestemd is. Zo kan je natuur toekomst geven zonder dat er torenhoge successierechten worden afgehouden zodat het legaat volledig kan dienen voor zijn natuurbestemming.

Overweeg je deze stap dan kun je ons altijd raadplegen. **Steeds duidelijk vermelden:** legaat bestemd voor de Regionale Vereniging Natuur en Landschap (Natuurpunt Oost Brabant) vzw of Natuurpunt Beheer vzw met vermelding van het natuurgebied waarvoor het bestemd is.

De verdere uitbouw van vele natuurgebieden en de werking rond het natuurbehoud in Oost-Brabant hangt ervan af.

Je kan ons steeds contacteren: npob@natuurpunt.be

Leden

Arne Donders, dondersarne@gmail.com, 0497 19 74 75

Bernard Lemaître, bernard.lemaître@skynet.be, 016 60 61 62

Dominik Debuyser, dominik_debuyser@yahoo.com, 0479 49 40 11

Geert Moris, geertmoris@gmail.com, 0494 87 95 28

Leen Kuijken, leenkuijken@gmail.com, 0483 20 09 71

Luc Vervoort, luc.vervoort@natuurpunt.be, 016 23 08 00

Marc Op de Weerd, m.opdeweerd@natuurpunt.be, 011 58 12 01

Margriet Vos, margriet.vos@gmail.com, 016 46 04 78

Paul Van Leest, paul.vanleest@proximus.be, 02 757 09 79

Ronald Jacobs, wicca@skynet.be, 0473 68 29 57

Sam Bennekens, bennekenssam@gmail.com, 0494 80 63 70

Saskia van den Berg, berglinden@qsources.be, 0478 96 01 71

Vera Reusens, verareusens@yahoo.com, 0476 20 82 55

Yves Vanden Bosch, yves.vanden.bosch@skynet.be, 0478 50 90 06

Leuven: Leen Kuijken, leenkuijken@gmail.com, 0483 20 09 71
Willem Laermans, willem.laermans@gmail.com, 0492 15 24 65

Linter: Wim Fourie, wim.fourie@yahoo.com, 474 92 44 76

Lubbeek: Kristof De Cupere, natuurpuntlubbeek@outlook.com

Rotselaar: Sigrd Zaman, np.rotselaar@gmail.com

Scherpenheuvel-Zichem: Wendy Gebruers, wgebruers@gmail.com, 0498 12 39 98

Tielt-Winge: Vera Reusens, verareusens@yahoo.com, 0476 20 82 55

Tremelo: Kris Six, krissix@skynet.be

Velpe-Mene (Bierbeek, Boutersem, Glabbeek, Hoegaarden, Tienen): Hugo Abts, hugo.abts@gmail.com, 0476 77 70 37

Zaventem: Danny Blockmans, 02 757 90 16

Zoutleeuw: Nicole Smeyers, nsmeyers1@gmail.com, 011 31 13 23, 0497 43 40 87

Hyla Vlaams-Brabant, amfibieën- en reptielenwerkgroep: Bert Vandebosch, bertvandebosch@hotmail.com, 0495 41 60 20

Vogelwerkgroep Oost-Brabant: Marcel Jonckers, marcel.jonckers2@telenet.be, 016 81 87 87

Bezoekerscentrum Groene Vallei:

Lelieboomgaardenstraat 60, Kortenberg
bc.groenevallei@natuurpunt.be, 0479 77 06 76

Papier: Natuur en Landschap wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier, voorzien van EU Ecolabel certificaat • Inkten: vegetale offsetinten die voldoen aan EN 71 (speelgoedrichtlijn) • Verending: Natuur en Landschap wordt verzonden onder papieren wikkel

Vormgeving: LUC A Luc Nagels - luc@vissenaken.be

Bakens verzetten doen we samen

dank aan onze 12 396 leden-gezinnen en 2 373 donateurs in Oost-Brabant

■ Groot en klein samen op stap in onze natuurgebieden.
Foto FB Natuurpunt Aarschot

Inzet voor robuuste natuur ten bate van iedereen

In een sterk polariserende samenleving proberen we in alle redelijkheid een stem te geven aan de natuur, en daarom hebben we jullie steun nodig. Natuur en Milieu zijn geen economische zwaargewichten maar moeten het hebben van engagement en inzet, van enthousiasme van gedreven mensen, van verenigingen zoals Natuurpunt en de Regionale Vereniging Natuur en Landschap/Natuurpunt Oost-Brabant en andere middenveldorganisaties die samen willen werken aan een collectief belang. Het begon met boerenbetogingen maar het gaat veel verder dan dat. Met social media-algoritmes die vooroordelen en 'alternative facts' versterken, en een mentaliteit die zij die het collectief belang uit puur engagement en inzet verdedigen, in een verdomhoekje duwt.

Wat we beogen en achterlaten komt direct ten goede aan iedereen in de samenleving, de generaties van nu maar ook die van onze kinderen en kleinkinderen. Robuuste natuur die vele ecosysteemdiensten levert voor iedereen, voor de ganse samenleving, ook voor zij die nu bij elke maatregel voor meer en duurzame natuur stokken in de wielen steken. Die mensen in staat stelt om buiten echte natuur te beleven en te leren kennen met echte menselijke ontmoetingen en niet enkel in een virtuele gecreëerde wereld of als avatar.

De lente komt eraan en dat is wat we jullie wensen, ook in deze bijzondere tijden: samen werken, samen wandelen, van de natuur genieten én samen het verschil maken. Er samen positieve energie opdoen om te functioneren als mens, familie en verbondenheid ervaren tussen ouders en kinderen, tussen grootouders en kleinkinderen, als buurt én als samenleving.

Daarom zullen we ons in 2025 als regionale vereniging meer dan ooit inzetten om op een constructieve én redelijke manier, maar gedreven en met veel inzet en doorzetting op te komen voor de natuur. De natuur uitdragen als een kans voor de buurt, voor de streek. Natuur die een hele reeks ecosysteemdiensten biedt, kleur en identiteit geeft aan de streek, goed is voor je gezondheid en je welbevinden, en last but not least het leefgebied is voor wilde planten en dieren. Kortom, een baken van biodiversiteit en uitermate belangrijk voor het opvangen van de klimaatverandering. Denk bijvoorbeeld maar aan veen dat zolang het niet uitdroogt en veraardt meer CO₂ opvangt dan om het even welk ander ecosysteem. Of natte natuur en valleien die fungeren als sponsen en zo de waterhuishouding reguleren...

Dank aan onze 12 396 leden en 2 373 donateurs: dankzij jullie kunnen we bakens verzetten

Vooreerst een woord van dank aan de 12 396 leden-gezinnen in Oost-Brabant die hun lidmaatschap van Natuurpunt en onze vereniging hernieuwd hebben. We willen ook een zeer expliciete dank u zeggen aan alle donateurs die ter gelegenheid van de fondsenwervingscampagne of gedurende het jaar 2024 met een gift de aankoop van onze natuurgebieden hebben ondersteund en zo een krachtig signaal geven dat ze het werk van onze vereniging belangrijk vinden. In 2024 mochten we voor alle reservaatprojecten binnen Oost-Brabant niet minder dan 2 373 verschillende giften ontvangen (lees goed: tweeduizend driehonderddrieenzeventig) voor een totaal bedrag van niet minder dan € 416 831. Daar waren 69 individuele giften bij van € 1000 en meer. Onwaarschijnlijk. Echt buitengewoon. Hier past maar één woord en dat is dankjewel. Dit zijn giften van mensen die ja zeggen tegen de verdere uitbouw van natuurgebieden in onze regio. Het is zo dat we toekomst kunnen geven aan natuur.

Hugo Abts

voorzitter

Regionale Vereniging Natuur en Landschap,
Natuurpunt Oost-Brabant

Extra accenten voor onze regionale werking in 2025

Om de rol van de natuurgebieden in de harten van de mensen te brengen en om nog meer mensen nu en in de toekomst van de natuur laten te genieten, zetten we in op:

a) Uitrol van natuurambassadeurs in Oost-Brabant.

We doen een oproep voor mensen die geregeld in onze gebieden gaan wandelen om hun gedrevenheid voor natuur en de natuurgebieden door te geven. Die tijdens praatjes met wandelaars een woordje uitleg willen geven over het waarom en hoe we samen natuurgebieden uitbouwen en beheren. Daartoe richten we drie initiatiecursussen in, gespreid over het werkingsgebied. Op grond van de evaluatie van dit experiment zullen we in de toekomst proberen dit ambassadeurschap uit te rollen in onze verschillende afdelingen. De eerste twee cursussen starten dit voorjaar, resp. in Bierbeek gericht op de natuurgebieden binnen Velpe-Mene en in Rillaar voor de natuurgebieden van noordelijk Hageland en Demervallei.

Op p. 5 van dit nummer vind je alle gegevens om in te schrijven voor de cursus.

b) Met een excursie 'Van water en wulp' luiden we op 15 maart onze regionale startdag in.

Daar tonen we op het terrein waarmee we bezig zijn, en dit in Aronst Hoek (Getevallei - Geetbets). Wat in Aronst Hoek gedurende de laatste 26 jaar gerealiseerd werd, is bijna niet te geloven: een complex van ca. 390 ha natuur. Een open rivierlandschap met jodelende wulpen, die in Europees verband steeds zeldzamer worden. Een verhaal van herstel van moerassen en waterlandschappen, van komgronden afgewisseld met drogere stukken en zelfs een prachtige oude hoogstamboomgaard, en op de flanken ruimte voor bosuitbreiding.

In de vooravond houden we als Regionale Vereniging onze jaarlijkse algemene vergadering. In dit nummer vind je zowel de uitnodiging voor deze activiteit alsook een artikel over het belang van de Gete- en Velpevallei voor de wulpenpopulatie.

c) Viering 50 jaar Snoekengracht in Boutersem op zondag 4 mei.

50 jaar geleden startte onze Regionale Vereniging met het eerste reservaat binnen ons werkingsgebied, nl. de Snoekengracht in Boutersem, bij velen bekend vanwege de duizenden bloeiende brede orchissen begin mei. De Snoekengracht is sterk verbonden met het ontstaan van onze Regionale en met de strijd tegen de rechtekking van de Velpe. Een jubileum vieren is niet alleen dankbaar en met waardering achterom kijken maar ook vooruit naar de toekomst. En zoals we 50 jaar geleden pioniers waren met de uitbouw van dit gebied, de start van natuurbeheer en de Snoekengracht inzetten als hefboom tegen de rechtekking van de Velpe, zo zitten we anno 2025 terug in een pioniersfase. Vooreerst realiseerden we in 2024 een uitbreiding van het gebied met niet minder dan 21,5 ha en is er nu een innoverend project rond veenherstel en herstel van de waterhuishouding in de vallei gelanceerd. In dit nummer vind je een heel dossier over de Snoekengracht en een uitnodiging om aan deze jubileumviering deel te nemen.

■ Kunstenaar Wietse Palmans tekende een prachtig kunstwerk op het raam en de stoep van ons secretariaat in Kessel-Lo. Dank je wel Wietse! Meer info over het werk van Wietse vind je op zijn website: wietsepalmans.com

d) Reserveer nu reeds de datum van 18 mei voor de Walk for Nature in de Abdij van Vlierbeek in Kessel-Lo.

De Regionale zal in 2025 samen met afdeling Leuven terug een Walk for Nature organiseren op zondag 18 mei. Deze keer in het kader van 900 jaar Abdij van Vlierbeek als poort tot de Hagelandse heuvels. Een datum om nu reeds in elke agenda te reserveren. Het wordt een hoogdag voor iedereen met een hart voor natuur. Het nummer 2 van het tijdschrift Natuur en Landschap dat begin mei verschijnt, zal zich focussen op deze Walk for Nature.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap leeft!

Dit nummer van Natuur en Landschap geeft een beeld van een dynamische en levende vereniging die actief is in elke gemeente van Oost-Brabant, en met inzet, enthousiasme en doorzetting bakens probeert te verzetten voor de bescherming van natuurgebieden. Die hierrond een belangeloze vrijwilligerswerking uitbouwt.

Kortom in elke gemeente en afdeling wil ver-e-nigen en samenwerken voor meer natuur als kans.

Initiatiecursus Natuur.ambassadeur

Word jij ook Natuur.ambassadeur?

Je gaat regelmatig op wandel in één van de beheerde natuurgebieden en wil graag ook op vraag van andere wandelaars wat meer uitleg geven over het beheer en het werk van Natuurpunt in het gebied. Beschouw je jezelf als iemand met een hart voor natuur, wil je je graag verdiepen in het belang van onze reservaten voor bezoekers en de samenleving, en wil je graag meer weten over het reilen en zeilen binnen jouw lokaal natuurgebied, dan is dit zeker iets voor jou! Of ken je mensen in je omgeving, binnen je afdeling of het beheerteam die hier mogelijk voor in aanmerking komen, geef hen dan deze informatie door.

Voor geïnteresseerden in het ambassadeurschap organiseren we dit voorjaar op twee verschillende locaties in Oost-Brabant een initiatiecursus bestaande uit 3 lessen en een 4-tal lesexcursies in de natuurgebieden in de betreffende regio.

We eindigen met een afsluitend moment waarop de deelnemers een charter van natuur.ambassadeur ondertekenen en ook een sweater ontvangen met de opdruk natuur.ambassadeur.

Deze cursussen gaan door resp. in de afdeling Velpe-Mene (Bierbeek, Boutersem, Glabbeek, Hoegaarden, Tienen) en in de Hagelandse Heuvelstreek.

Inhoud van de cursus:

- **Les 1.** Natuurpunt als vereniging, de rol van de afdeling en de totstandkoming van reservaten; overzicht van de beheerde natuurgebieden in het werkingsgebied,
- **Les 2.** Hoe komt een beheerplan tot stand, hoe wordt het beheer georganiseerd, rol van de vrijwilligers-reservatenteams en waarom wordt voor bepaalde beheervormen gekozen; wat zijn natuurdoelen en natuurstreefbeeld,
- **Les 3.** Hoe communiceer je en hoe ga je om met publiek, openstelling en toegankelijkheidsregeling.

Cursus Natuurpunt Velpe-Mene

- **De 3 lessen:** gaan door op donderdag 20 en 27 maart en donderdag 3 april 2025 telkens van 20u00 tot 22u00.
Locatie: zaal 4 van CC De Borre, Speelpleinstraat te Bierbeek van 20u00 tot 22u00.
- **De lesexcursies** worden in functie van de deelnemers gekozen uit volgende reservaten: Bierbeekse Vallei (Bierbeek), Koebos (Lovenjoel en Pellenberg), Hazenberg-Molensteen (Opvelp-Bierbeek), Meldertbos (Meldert), Mene-Jordaan en Pertseveld (Meldert en Hoksem), Snoekengracht (Boutersem), Rosdel (Hoegaarden), Rozendaal en Velpevallei (Vissenaken en Glabbeek), Aardgat (Tienen).
- **Inschrijven** kan door storting van € 30 op rekeningnr. BE43 9731 1967 5301 en een berichtje aan esther.buysmans@telenet.be.

Cursus Natuurpunt Hagelandse Heuvelstreek

- **De 3 lessen:** gaan door op dinsdag 22 en 29 april, en dinsdag 6 mei 2025 telkens van 19u30 tot 22u00.
Locatie: de loods van Natuurpunt, Schoonderbeukenweg 107 in Rillaar, links naast huisnummer 109, tegenover het vroegere voetbalveld van Rillaar waar je kunt parkeren.
- **De lesexcursies** worden in functie van de deelnemers gekozen uit o.a. de Demerbroeken, Vierkensbroek, Messelbroek, Vorsdonk-Turfputten, Dassenaarde, Hagelands Bos
- **Inschrijven** kan door storting van € 30 op rekeningnr. BE55 4529 2211 4144 en een berichtje aan berglinden@qsources.be

■ Uitleg geven aan wandelaars over het natuurgebied. Foto Tim Verhaegen

Kom in Aronst Hoek de wondere wereld van 'Water en Wulp' beleven

Zaterdag 15 maart 2025, Geetbets

Deze aanbieding mag U niet missen!

Unieke kans om, voorzien van laarzen, kennis te maken met de wondere wereld van Water en Wulp op de grens van Haspengouw en Hageland op 15 maart 2025

Op zaterdag 15 maart 2025 ontvangt Natuurpunt Geetbets de algemene vergadering van de Regionale Vereniging Natuur en Landschap/Natuurpunt Oost-Brabant in het mooie landelijke kerkje van Grazen (Geetbets).

In de namiddag zetten ze voor het publiek de poort wijd open van één van de grootste en mooiste natuurgebieden van Vlaanderen: Aronst Hoek. In de natte weilanden waar eertijds de Graaf van Loon hoog verheven op zijn paard regeerde, heerst nu, midden in het water, de roep van de wulp. Mis deze kans niet om te komen proeven van dit heerlijke wandelgerecht met een snuffje erfgoed, eeuwenoude hoogstamboomgaarden en grote bosprojecten. Zelfs de papillen van je verrekijker zullen genieten van de watervogels in het moeraswaterbord van de 'Etang de Segeraat'.

We zijn zeker dat je later nog zal terugkeren om te kunnen proeven van alle gerechten die de natuurplek in Aronst Hoek te bieden hebben. Inclusief desserts, zoals de beverburchten die oprijzen uit de in het riet verscholen ondoordringbare moerassen en waterplassen.

Iedereen is welkom om mee in dit natuurbad stappen.

Afspraak: 14u00 stipt aan de parking aan de Kinkenstraat/Dorpsstraat te Geetbets. De tocht is, afhankelijk van de waterstanden, ongeveer 4 km. Laarzen noodzakelijk. Rond 17u00 vertrek naar de ledenvergadering in Grazen

TIP

Kom je wat vroeger? Naast de pastorie van Geetbets staat volgens het dendrologisch genootschap de omvangrijkste **Ginkgo Biloba** van Vlaanderen (5,42m).

Dankzij het mooie landelijke karakter en de levende natuur is Geetbets ook een zeer aantrekkelijke gemeente voor inwoner en gast. Er zijn in het dorp meerdere eetgelegenheden en volkscafé's.

Info over Aronst Hoek: conservator Marc Op de Weerd: m.opdeweerd@gmail.com

Meer zien in Geetbets? Stuur een mailtje: Ronald Jacobs: wicca@skynet.be

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering

**Regionale Vereniging Natuur en Landschap,
Natuurpunt Oost-Brabant**

Zaterdag 15 maart 2025, Kerk van Grazen, Vijverstraat 28, Geetbets

■ Kerk van Grazen waar de algemene vergadering van de Regionale doorgaat. Foto Ernst Gülcher

De leden van onze vereniging die aan de wandeling deelnemen, gaan daarna naar het kerkje van Grazen waar hen een broodmaaltijd en aansluitend een boeiende algemene vergadering wacht.

Rond 17u00: vertrek vanaf de parking Kinkenstraat/Dorpsstraat naar de kerk van Grazen, Vijverstraat 28, Geetbets (Grazen). Ongeveer 1,5 km rijden.

Programma Algemene Ledenvergadering

Vanaf 18u00 in kerkje van Grazen (Geetbets)

17u00: broodjesmaaltijd

18u00: algemene vergadering Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant

1. Verwelkoming, opname stemgerechtigde aanwezigen en kort algemeen beeld actuele natuurproblematiek en -uitdagingen
2. Verslag algemene vergadering van 2024
3. Jaarverslag 2024
4. Financieel verslag 2024
5. Verslag auditor
6. Prioriteiten en grote activiteiten 2025
7. Begroting 2025
8. (Her)verkiezen bestuursleden
9. Slotwoord en uitslag verkiezingen

De officiële uitnodiging van de stemgerechtigden volgt.

De wulp in Oost-Brabant

■ Wulp. Foto Pim Wolf

Griet Nijs

Van de Kempen naar de Velp- en Getevallei

Oorspronkelijk was de wulp (*Numenius arquata*) in Vlaanderen een broedvogel van grote natte heideterreinen en veengebieden in de Kempen. Sinds de jaren '80 zien we een verschuiving van de broedgebieden op heideterreinen naar (cultuur)graslanden ten gevolge van de verdroging en verzuring van de heide. Een omschakeling die in eerste instantie succesvol leek, maar ze kregen er te maken

met nieuwe uitdagingen: landbouwwerkzaamheden, intensivering van het graslandbeheer, het verdwijnen van soortenrijke graslanden, verdroging, predatie,...

Ten gevolge van die verschuiving ontstonden enkele satellietpopulaties in de valleien van Demer, Gete en Velp in Vlaams-Brabant. Het ontstaan van deze satellietpopulaties

■ De vochtige graslanden van Aronst Hoek, leefgebied van de wulp. Foto Jaak Geebelen

■ Kuikens van de wulp. Foto Griet Nijs

is een vrij recent gegeven. Pas eind de jaren '80 kwamen de eerste koppels tot broeden in de Getevallei. In de Velpevallei verscheen het eerste broedkoppel pas in 1998. Sindsdien hebben zich er zo'n 20 broedparen gevestigd waarbij de verspreiding voornamelijk geconcentreerd is rond drie kerngebieden: 1) de Laterbroeken in de vallei van de Grote Gete (3-6 broedparen, verder bp), 2) de Getevallei van natuurgebied Aronst Hoek tot de grens met Halen (6 bp) en 3) de omgeving van Middenloop Velpevallei – Paddepoel in de Velpevallei (4-6 bp).

Situatie wulp blijft precair

In deze valleien werden de voorbije jaren reeds inspanningen geleverd om het open, natuurlijke karakter te herstellen, wat nieuwe kansen kan bieden voor weidevogels als de wulp, scholekster (*Haematopus ostralegus*) en Kievit (*Vanellus vanellus*). Het zeer lage aantal meldingen van jonge vogels van deze soorten, deed echter vermoeden dat het broedsucces en/of overleving van de jongen vogels ernstig te wensen over laat.

Om een beter zicht te krijgen op oorzaken van hun achteruitgang, startte Natuurpunt Studie in 2020 in Vlaams-Brabant met een duurzaam biodiversiteitsproject waarbij de focus voornamelijk lag op de monitoring van het broedsucces en de overleving van de jongen. Daarnaast werd getracht het habitatgebruik in kaart te brengen zodat – waar mogelijk – het gevoerde beheer beter afgestemd kon worden op hun ecologische noden.

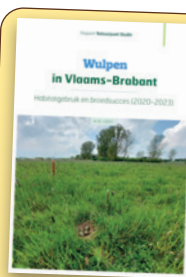
In totaal werden over de ganse onderzoeksperiode (2020-2024) 60 wulpennesten gemonitord: 12 in 2020, 13 in 2021, 11 in 2022 en 11 in 2023. Van deze nesten kwam slechts 30% (n=18) effectief succesvol uit. In totaal brachten de legfels 59 jongen voort waarvan er amper drie met zekerheid uitvlogen. De grootste oorzaak voor het mislukken van nesten en het verdwijnen van jongen was predatie.

Hoewel beschermende maatregelen als individuele nestbescherming het uitkomstsucces aanzienlijk hebben verhoogd, geraken er onvoldoende jongen vliegvlug om de populatie stabiel te houden. Het is daarom essentieel het leefgebied van de wulp structureel te verbeteren.

Open gebieden met natuurlijke vochtige graslanden zoals in Aronst Hoek bieden de wulp kansen

Wulpen verkiezen grote open gebieden met een ononderbroken zicht van ten minste 200 meter. Het is daarom van cruciaal belang om de openheid van het landschap te herstellen door bomen, heggen en andere hoge landschapselementen te verwijderen of te beperken. Het vergroten van de bestaande graslandoppervlakte en het verbinden van geïsoleerde gebieden kan bijdragen aan het herstel van de populatie. Aanplant van bomen of de ontwikkeling van struikgewas in of nabij de broedgebieden moet worden vermeden om het zicht voor predatoren te belemmeren en de predatiedruk te verminderen.

Wulpen vormen een belangrijke graadmeter voor de ecologische staat van graslanden en vochtig terreinen. Het behoud en herstel van soortenrijke graslanden in combinatie met vernatting door verhoging van grondwaterpeil zijn belangrijke voorwaarden om het voortbestaan van de wulpenpopulatie op langere termijn te garanderen. Natuurlijke graslanden met een gevarieerde vegetatiestructuur bieden nest- en schuilgelegenheid en een hoge voedselbeschikbaarheid voor de jongen. Een aangepast maairegime dat rekening houdt met het broedseizoen van de wulp is daarbij essentieel. Het verhogen van de grondwaterstand, vooral in het voorjaar, kan helpen bij het creëren van geschikte plas-drasgebieden die als foerageerplaatsen dienen.

Zoals je kan lezen in het rapport gaat het niet goed met onze wulpen. Daarom zijn we ook steeds op zoek naar vrijwilligers die zich tijdens het broedseizoen actief willen inzetten om mee nesten te zoeken en te beschermen.

Ben je zelf zo iemand of ken je iemand die geïnteresseerd is, aarzel niet Griet Nijs te contacteren, griet.nijs@natuurpunt.be

In 2024 ging Natuurpunt met de hulp van Provincie Vlaams-Brabant en het Agentschap Natuur en Bos van start om o.a. Aronst Hoek opnieuw meer geschikt te maken voor de wulpen. De uitgevoerde habitatmaatregelen zullen niet alleen de wulp ten goede komen, maar ook andere kwetsbare soorten en ecosystemen. Indien er niet dringend actie wordt ondernomen, dreigt de lokale populatie op korte termijn te verdwijnen. De geschatte uitsterftijd voor de wereldpopulatie bedraagt amper 50 jaar.

Het eindrapport van het wulpenproject dat in Vlaams-Brabant liep van 2020-2023 staat online:

www.natuurpunt.be/publicaties/wulpen-in-vlaams-brabant-onderzoek-2020-2023

Kom kennismaken met de jodelende wulpen in Aronst Hoek op 15 maart, zie p. 6 of tijdens de info-avond 'Gejodel aan de Velpe' op 27 maart in Vissenaken, zie p. 28.

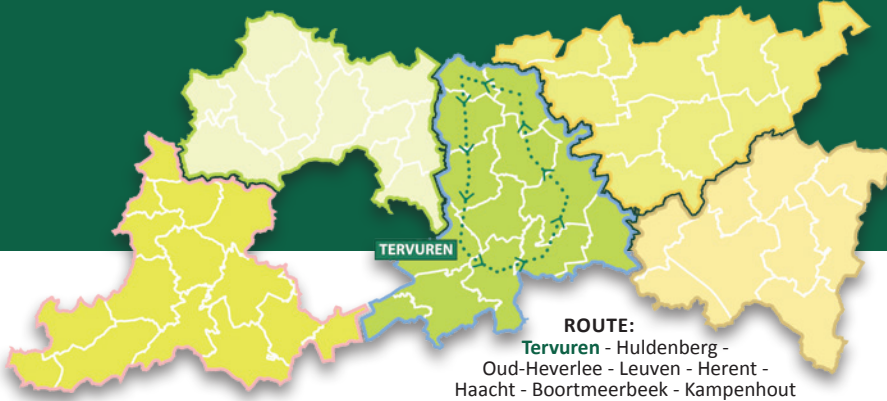

Dijle 99

Avontuurlijk, Afwisselend, Anders

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant

rolt de 'groene loper' uit voor de Langeafstandswandeling Dijle 99

ROUTE:

Tervuren - Huldenberg -
Oud-Heverlee - Leuven - Herent -
Haacht - Boortmeerbeek - Kampenhout
- Kortenberg - Bertem - Tervuren

Interview met Johan Hayen, initiatiefnemer en bezieler van Dijle 99

NPOB: Vanwaar komt dit idee ?

D99: Ik ben al gedurende een groot deel van mijn leven een fervente langeafstandswandelaar, ook meerdaagse trektogten in binnen- en buitenland staan regelmatig op het wandelmenu. Het idee om deze tocht te organiseren is een 2-tal jaar geleden ontstaan. Waarom niet het mooie Dijleland in al zijn facetten op de Vlaams-Brabantse wandelkaart zetten in de vorm van een allesomvattende wandeling van 99 onvergetelijke kilometers?

NPOB: Wat kunnen de wandelaars verwachten?

D99: Op vrijdag 20 juni 2025, om 19 uur, start de eerste officiële wandeltocht van 99 km door het unieke en afwisselende Dijleland, met start en aankomst in het verrassende en veelzijdige Tervuren. Wandelen staat niet voor competitie, de tocht is wél pittig en uitdagend. De stapper krijgt maximaal 25 uur om dit avontuurlijk stukje Vlaams-Brabant te ontdekken, waar cultuur, geschiedenis en natuur hand in hand gaan. Hij/zij passeert maar liefst 15 natuurgebieden, 2 Unesco Werelderfgoedlocaties en minstens 15 andere beschermde monumenten, in totaal ruim 32 wandelparels. Deze worden met elkaar verbonden door rustige landwegen, pittoreske dorpen en mooie vergezichten! Dankzij deze bewust gekozen tijd van het jaar, de kortste nacht of

DIJLE 99 | 99 onvergetelijke kilometers stappen door het unieke en afwisselende Dijleland

Plaats en datum:

Gezamenlijke start: Foyer De Warandepoort in Tervuren op vrijdag 20 juni 2025 om 19 uur stipt.

Aankomst: Foyer in Tervuren, ten laatste op zaterdag 21 juni 2025 om 20 uur.

Alle info en inschrijven:

www.dijle99.be
wandeltocht@dijle99.be

Steun: stap mee in een spannend avontuur en ondersteun onontbeerlijk, levensreddend onderzoek: www.brugmannfoundation.be/nl/een-bijdrage-leveren

Je ecologische stapafdruk kleurt groen

midzomer, is er niet minder dan 19 uur natuurlijk licht, zodat je ten volle kan genieten van alle natuur- en bezienswaardigheden onderweg.

Iedereen die de eindmeet haalt, krijgt een medaille, certificaat, goodie-bag EN eeuwige roem.

NPOB: Komen de wandelaars ook door natuurgebieden van Natuurpunt ?

D99: De natuurgebieden waarvan sprake hierboven worden voor het overgrote deel beheerd door Natuurpunt. Dit zijn langs de IJse het Margijsbos, De Doode Bemde, waar de IJse in de Dijle uitmondt, de Oude Dijlemeander en Wijgmaalbroek, de Antitankgracht in Haacht, het Schiplakenbos en op de terugweg gaan de wandelaars door de Groene Vallei, een groot en divers gebied met moerassen, bossen, graslanden, landbouw en weidse vergezichten: de gebieden op het menu van de wandelaars zijn Rotbos, Hellebos, Torfbroek, Silsombos en Molenbeekvallei. (www.natuurpunt.be/bezoekerscentrum/bezoekerscentrum-groene-vallei). Wat verder is het imposante Bertembos aan de beurt en in Vosseme doen we ook nog het 12-Apostelenbos aan. .

NPOB: Hoe kan worden ingeschreven?

D99: Eenvoudigweg via 'Contacteer ons' op www.dijle99.be. Je krijgt dan de nodige info om uw inschrijving te voltooien. Als lid van Natuurpunt betaal je slechts € 40 (i.p.v. € 69), je krijgt dus een korting van maar liefst 40%. (dus niet via 'Inschrijven', want dan moet je het volledige bedrag betalen). Wacht niet te lang; we zitten nu al aan 350 effectieve wandelaars, de inschrijvingen lopen vlot binnen, we sluiten af op maximum 500.

NPOB: Alvast veel succes! Dit wordt ongetwijfeld een onvergetelijke ervaring.

■ Zwarte madam in Silsombos

■ Schiplakenkasteel, Antitankgracht

50 jaar Snoekengracht in Boutersem

UITNODIGING

Gouden Jubileum

Jarige Snoekengracht breidt uit en viert feest op zondag 4 mei 2025

Kom mee feestvieren op zondag 4 mei in de Snoekengracht

We bieden een gevarieerd feestprogramma

Korte plechtigheid

- **13u30:** Feestelijk moment met korte toespraken
- **13u50:** Inhuldiging van een nieuw informatiebord
- **14u00 - 14u30:** Kort academisch gedeelte

Familiegebeuren

- **14u00:** Vertrek van 2 gegidste lange landschapswandelingen en 2 traditionele korte Snoekengrachtwandelingen.
- **14u30:** Vertrek van 1 gegidste lange landschapswandeling en 1 traditionele korte Snoekengrachtwandeling.
Tijdens de wandelingen kan je genieten van de bloeiende orchideeënpracht van de Snoekengracht, maar kan je ook kennis maken met de uitbreiding van het gebied binnen dit fraaie landschap.
- **Vanaf 16u30:** Natuurpuntcafé met mogelijkheid van een kleine hap.

Afspraak: ingang Snoekengracht, Stationstraat Boutersem.

Parking: parking zuid aan NMBS station Verrijk.

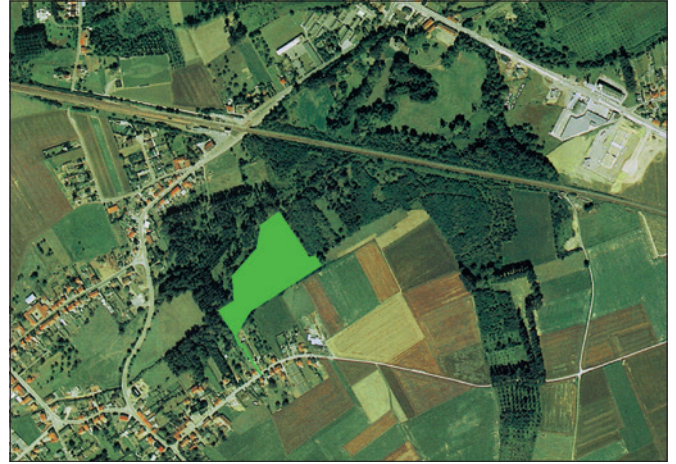
Info: www.velpe-mene.be of www.natuurpuntoostbrabant.be

■ Orchideeënwandeling in de Snoekengracht. Foto Tim Verhaegen

Jong enthousiasme van pas opgerichte Regionale Vereniging resulteert in eerste reservaat in Hageland en Oost-Brabant, 1975-76

Toen in 1971 de Regionale Vereniging Natuur en Landschap opgericht werd, organiseerde ze een reeks inventarisatiekampen voor jongeren. De Snoekengracht was toen een verlaten en verruigd moerassig grasland met greppels waar enkele jaren voordien de veldloopcross Grote Prijs Gaston Roelants plaatsvond. Ontoegankelijk, want streng bewaakt, jachtgebied waar de jachtwachter Gaston niemand toeliet. De eerste inventarisatie-uitstappen gingen gepaard met voorafgaandelijke inspectie van het dorpscafé in Boutersem (Den Taak op het kerkplein) om te verifiëren of de boswachter daar aan het pintelieren was. En zo ja, pas dan was het veilig en moesten we ons voor de komende uren geen zorgen maken zodat we konden gaan inventariseren. Onze plantenkennis was toen nog in volle ontwikkeling – eufemisme om te zeggen amper bestaande – maar toch voldoende om in de vegetatie de zegges, de

ruigtemoeraskruiden zoals moerasspirea, koninginnenkruid (toen nog leverkruid), kale jonker, valeriaan te herkennen, en uiteraard vooral de netels en distels te ontwaren. Hier en daar waren er nog relictten met dotterbloem, pinkster- en koekoeksbloem, slanke sleutelbloem en nog juist geteld 7 bloeiende brede orchissen als getuigen van een niet zo ver verleden. Voldoende om de jongerenkern die toen aan de basis lag van de jonge vereniging te laten dromen om hier te komen tot een eerste reservaat.

This is a historical map of the region around Boutersem, Belgium. The map is oriented with North at the top. The central feature is the town of Boutersem, which is surrounded by a river (the Scheldt) and a network of roads. To the north of Boutersem is the town of Neerbutsel. To the south is Vertryck, and further south is Dalem. The map shows a patchwork of fields, forests, and small settlements. The Louvain river (Louvain) is visible on the right side. Other labels include 'le grand' and 'le petit de Louvain' in the top left, 'Bosch' in the bottom left, and 'Bosch' in the bottom right. The map is drawn in a traditional style with black lines for roads and rivers, and colored areas for fields and forests.

■ Welgeteld 7 brede orchissen bleven in 1971 nog over in het verruigde grasland. Foto Jules Robijns

■ Een jonge Hugo Abts verkent de Velve in aanloop van de Velpactie in 1976. Foto Bart Clauwaert

Huur van de eerste hooilanden, 1975

Op ettelijke vergaderingen bediscussieerde de raad van bestuur van de Regionale Vereniging de mogelijkheden. Eigenaars werden opgezocht en via de zaakwaarnemende notaris gecontacteerd. Terreinbezoeken vonden plaats met bestuursleden van de toenmalige Belgische Natuur- en Vogelreservaten (nu Natuurpunt). Maar die focusten op dat moment op de aankoop van de Blankaart in Woumen (Diksmuide). Resultaat was dat finaal in augustus de Regionale Vereniging Natuur en Landschap zelf een huurovereenkomst ondertekende bij notaris Corthouts in Tienen voor de hooilanden met een oppervlakte van circa 4 ha. Een naam was snel gevonden: Snoekengracht naar de naam van de leigracht die in het kwelgebied van de komgronden ontspringt. Het eerste reservaat in Oost-Brabant was geboren.

In de periode daarna werden we geconfronteerd met een traditionele houtverkoop van alle elzenbossen als brandhout. Voor een reeks percelen grenzend aan de hooilanden vonden we niet beter dan met de 2 conservators persoonlijk het hout op te kopen om kaalkap te vermijden en een gedifferentieerd landschap met houtopslag in de verschillende fases te behouden. Es en eik werden gespaard en de oude zwarte elzenbossen bleven staan. Ze vormen nog steeds de enige echte oude elzenbossen in het gebied. Deze demarche bleek achteraf een meesterzet. Het was de opstap voor de latere aankoop.

Dreiging rechtstrekking Velve, 1976-1990

Het contract was amper of nog niet getekend of we botsten direct op twee voor ons grote problemen. De Watering de Velve wilde de Snoekengracht uitdiepen en een drainagefunctie geven. Dat kon vrij snel opgelost worden. De toenmalige gemeentesecretaris Robert Roelants (geen familie van André maar wel de broer van Olympisch kampioen Gaston) gaf ons gehoor, en jawel, hij kon het toenmalig Wateringbestuur overtuigen om de Snoekengracht ongemoeid te laten.

Maar als je een duivel verjaagt, komen er zeven anderen in de plaats. En welke! De aanbestede én vergunde plannen voor de rechtstrekking van de Velve van de bovenloop in Opvelp tot de monding in Halen. Dit samen met een verbreding en verdieping om een gegarandeerde ontwatering van de percelen tot 70 cm onder het maaiveld te bekomen zodat overal in de komgronden van de vallei akkerbouw mogelijk zou worden. Voor de meanderende Velve ter hoogte van de Snoekengracht betekende dit een totaal nieuw tracé en een drooglegging van het gebied. Opdrachthoudend bestuur: de Watering de Velve met als ontwerper het bureau Belgroma. Verslagenheid alom.

De Regionale Vereniging Natuur en Landschap ging niet bij de pakken zitten en koos voor een benadering die later tot haar handelsmerk zou uitgroeien: enthousiaste en volgehouden inzet, grondige studie van het dossier, actie

én (eindeloos) overleg. Sensibiliseren, actie voeren, gaan praten elke dag met de gemeente, met de Watering, met het studiebureau, met de provincie (toen nog de unitaire provincie Brabant met zetel in de Eikstraat in Brussel), en jawel, ook met de ministeriele kabinetten van de Vlaamse administratie. Een Vlaamse administratie die toen nog binnen de federale regering als ministercomité werkte. Deze eerste ministeriële contacten waren met het kabinet van minister Rika De Backer met kabinetsmedewerker ir. Paul De Meester (de latere Administrateur-Generaal van de Vlaamse Landmaatschappij). We werden vriendelijk ontvangen samen met het bestuur van de Watering. Daar deed de toenmalige voorzitter van de Watering een hilarische en geveugelde bekenenis: *"Ik hou ook van de flora en vooral van de sauna"*.

Deze aanpak resulteerde in de eerste minimale en bric-à-brac aanpassingen, nl. in de Snoekengracht zou de rechtgetrokken nieuwe loop van de Velpe noordelijk van de kronkelende Velpe (in de huidige percelen Denonville) gelegd worden en zouden de meanders van de oude loop behouden blijven. Voor de minister en de Watering was het: *"én klaar is Kees"*.

Rechttrekking Velpe afgewend

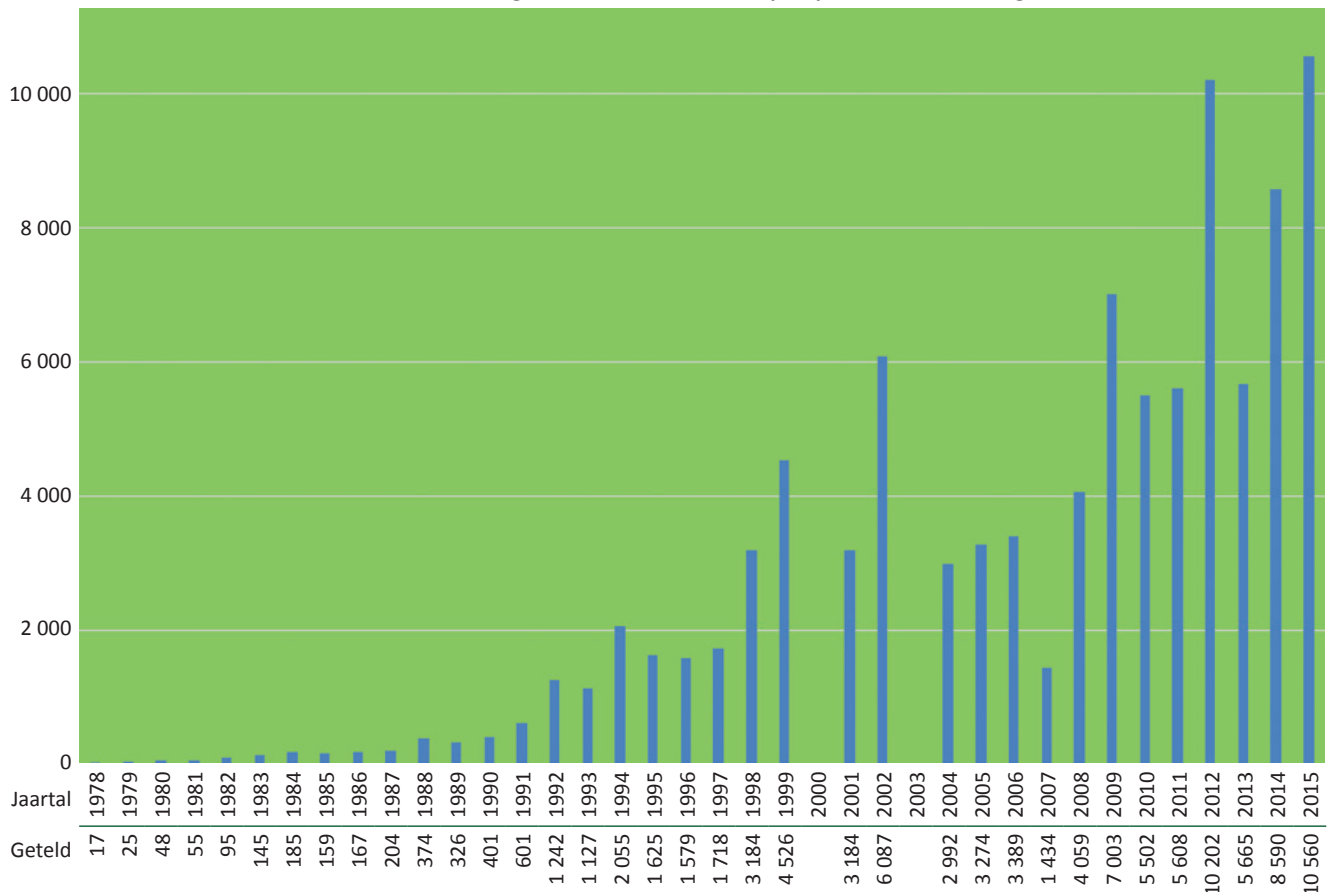
Dat was niet gerekend met de jeugdige energie van de Regionale Vereniging die ontdekte dat de Watering ervan uitging dat ze als openbaar bestuur geen bouwvergunning nodig hadden. Zo begon een jarenlange volgehouden actie waarbij er een alliantie gesmeed werd tussen de Velpe-actie bij ons en de actie tegen de rechttrekking van de Rivierbeek ten zuiden van Brugge.

■ 1983 publicatie 'Bekenproblemen' van de Regionale Natuur en Landschap samen met BNVR om de rechttrekkingen van beken aan te klagen.

Stapsgewijs konden delen van de rechttrekking afgehouden worden en in een vroege fase reeds het deel van Opvelp tot de Aarschotsesteenweg (steenweg Aarschot-Tienen) te Vissenaken. Het beheer van het reservaat ging intussen op kruissnelheid verder. Zelfs de biologiestudenten van de Universiteit van Gent kwamen voor hun practicastages afgezaakt naar de Snoekengracht onder begeleiding van de betreurde Herman Stieperaere. Zo groeide de Snoekengracht uit tot een symbool van waartoe goed natuurbeheer kon leiden: de wonderbaarlijke vermenigvuldiging van het aantal orchideeën van 7 tot een bepaald ogenblik 10 000 ex. Deze Snoekengracht was dan ook een hefboom en een katalysator om de rechttrekking van de Velpe tegen te houden.

■ De orchideeëncurve tot 2015: aantal bloeiende *Dactylorhiza fistulosa* of Brede orchis in de Snoekengracht. In 2000 en 2003 werd niet geteld, in 2006 starten de pompwerken aan de brug.

■ Toenmalige conservators André Roelants (links) en Hugo Abts (rechts) hielden vroeger zelf het maaien in de Snoekengracht jaar na jaar dapper vol.

De Velp-actie ging nog door tot de jaren 90 met telkens nieuwe versies van afgeslankte rechttrekkingsplannen, waarvan finaal enkel het retentiebekken/wachtbekken van Kersbeek-Miskom gerealiseerd werd. Ook bij de Rivierbeek ten zuiden van Brugge werd succes geboekt. Een nieuw tijdperk voor de beken en rivieren werd ingeluid. Gelukkig maar, want nu worden voor de indertijd rechtgetrokken beken en rivieren overal plannen tot hermeandering en vertraging afvoer in de bovenstroomse delen uitgewerkt. En is het de uitdaging om het water zoveel mogelijk stroomopwaarts vertraagd te laten afvloeien.

We waren onze tijd ver vooruit: behoud van de grotendeels meanderende Velp en geen afwateringskanaal via de Snoekengracht. Een mooi resultaat!

Jaarlijks zweten bij het vrijwillig natuurbeheer: 50 jaar ononderbroken maaien van de soortenrijke graslanden van 1976 tot nu.

Ondertussen werd er vooral ook op het terrein gewerkt. De eerste jaren kostte het veel moeite om de sterk verruigde vegetatie te maaien met een gehuurde maaibalk. We begonnen te maaien rond de tweede week van juli en werkten door tot de tweede helft van augustus. Niet één werkdag maar meer dan een volle maand elk weekend en ook vele wekdagen. De ruigtevegetatie met netels, distels en kleeftkruid was op vele plaatsen manshoog en onontwarbaar in elkaar verweven. 1976 was een historisch snikhete zomer (toen een absolute uitzondering maar het laatste decennium al een paar keer geëvenaard), en om de

■ Jaarlijkse zomerbeheerdag van de vrijwilligers in de Snoekengracht. Foto Tim Verhaegen

hitte enigszins te ontwijken werd gewerkt van 4u 's morgens tot rond 11u en dan 's avonds vanaf een uur of 7.

Ononderbroken, en nu in 2025 voor de 50ste keer, wordt de zomermaaiing uitgevoerd en afgewerkt tijdens een jaarlijkse werkdag, nu gelukkig met een uitgebreid team van vrijwilligers. Maar het kernteam van 1976 dat de ochtend- en avondshift in 1976 voor zijn rekening nam, was ononderbroken present op elke jaarlijkse zomerwerkdag voor het maaibeheer.

Van gehuurde graslandpercelen tot aankoop natuurgebied van circa 10 ha in 1987

In 1986 werden we op hoogte gesteld dat de eigenaars van toenmalig Kasteel Boutersem al hun gronden ten noorden van de spoorweg zouden verkopen. Stel je voor: toen was er nog geen aankoopsubsidie! Dus moest het op eigen kracht gebeuren. We waren vergevorderd met de onderhandelingen toen we bericht kregen: het feest gaat niet door want de desbetreffende jager zou alle gronden kopen. Terug het beproefde concept van actie én overleg toegepast met als resultaat een akkoord op het terrein: één deel van exact 10 ha 28 a 20 ca zou door de Belgische Natuur en Vogelreservaten (nu Natuurpunt) kunnen aangekocht worden. De rest kocht de zittende jager. Maar

groot probleem – probleem dat zich vandaag ook stelt bij de uitbreiding met 101,8 ha in de ruilverkaveling Willebringen – hoe gaan we dit betalen? Eindeloos vergaderd en besloten dat de toenmalige voorzitter van de Regionale Vereniging Natuur en Landschap (Paul Debrye) en een ander bestuurslid van de Vereniging, conservator van de Snoekengracht, elk 200 000 BEF zouden inbrengen. De gemeente Boutersem verleende een subsidie van 250 000 BEF. Ook het WWF deed een duit in het zakje en het gat voor de 10 ha kon finaal overbrugd worden. De notariële akte van aankoop werden op 19 februari 1987 ondertekend. Dat was de echte doorstart voor de opmaak van een eerste natuurbeheerplan in 1988.

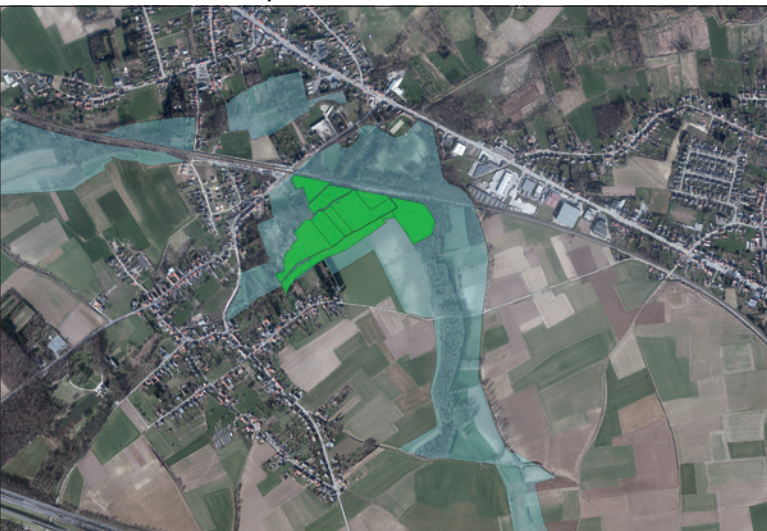
Stap voor stap verdere uitbreiding tot circa 38,5 ha

Van dan af zijn er verschillende uitbreidingen geweest zowel ten noorden van de Velpe en tot aan de Stationsstraat als richting Grote Vondelbeekvallei. Ook in de vallei van de Kleine Vondelbeek konden echte veenpercelen aangekocht worden. In 2004 verwierven we de delen in de Grote Vondelbeekvallei die in 1987 door de jager gekocht waren. Later konden eveneens ten noorden van de spoorlijn waardevolle percelen met broekbossen en soortenrijke graslanden aangekocht worden. Stap voor stap groeide het reservaat uit tot een gebied van 38,47 ha.

■ Kaart huur in 1975.

■ Kaart aankoop in 1987.

■ Kaart situatie in 2008.

■ Kaart uitbreiding Snoekengracht na ruilverkaveling in 2025.

■ De Sint-Luciakapel dateert uit 1796. Het gaat om één van de talrijke 'miraculeuze' bronnen die in de streek voorkomen en waarop zich de verering van de heilige Lucia heeft geënt. Het kapelletje werd door Natuurpunt gerestaureerd met steun van de provincie en de gemeente Boutersem. Foto Margriet Vos

Project restauratie kapel Sint-Lucia: natuur en erfgoed hand in hand, 2010

In 2003 konden de Sint-Luciabeemden meer stroomopwaarts langs de kerkweg verworven worden. Dit is een zeer soortenrijk perceel waar na het opstarten van het beheer het aantal bloeiende brede orchissen een explosieve uitbreiding kende. Ook de Sint-Luciakapel met de Sint-Lucibron naast de Velpe bevindt zich op dit perceel. In samenwerking met de Kerkfabriek werd in 2010 een dossier opgemaakt voor de restauratie en instandhouding van dit erfgoed. Dit werd succesvol afgerond.

Snoekengracht in de ruilverkaveling Willebringen: van bedreiging tot uitbreiding tot 60 ha

Toen rond de eeuwwisseling de plannen van de ruilverkaveling Willebringen vorm kregen, pasten we terug het oude concept van actie én overleg, eindeloos en eindeloos gepraat en geargumenteer toe om in de ruilverkaveling tot meer ruimte voor natuur, landschapselementen en minder betonverharding te komen. Finaal leidde dit tot een ruilverkavelingsplan waarin op (verduldig) papier 129 ha bijkomend natuurgebied voor heel de ruilverkaveling Willebringen voorzien werd. Die

ruilverkaveling strekte zich uit over een oppervlakte van circa 3000 ha, van Tienen tot Boutersem ten zuiden van de rijksweg en van Meldert tot Opvelp.

De omzetting van natuur op papier en als kleurtje op een plan naar echte natuur tastbaar en effectief op het terrein was ook proces, of beter, een processie van Echternach. Het duurde van 2001 tot november 2024 en eiste dagelijkse vasthoudendheid. Van de initiële 129 ha bijkomende natuur op het plan konden er 101,6 ha toebedeeld en verworven worden door Natuurpunt bij de akte van 29 november 2024. Er werden ook percelen natuur toebedeeld aan de gemeenten. Voor de Snoekengracht betekent dit een uitbreiding van niet minder dan 21,53 ha waardoor de Snoekengracht kon uitgroeien tot een aanéensluitend gebied van 60 ha.

Nu aan de slag.

Ontwikkeling soortenrijke graslanden op de flanken van de vallei van de Vondelbeek tussen Hoegaardsestraat en vallei tot op de Kop van Koutemveld (2024 e.v.)

Het succesverhaal van Rosdel en ook van de percelen in beheer in het nabijgelegen Terrassenlandschap van Kuntich zijn het voorbeeld. Het gaat om soortenrijk droog grasland met massaal margrietten, marjolein, geel walstro, ogentroost en, waarom niet, zoals op de terrassen in Kuntich en Rosdel, massaal bijenorchis en hondskruid. De landschapsontwikkeling krijgt een boost door uitbreiding van struweel van sleedoorn en rode kornoelje. Tijdens het voorjaar van 2024 is reeds een eerste aanplant gebeurd voor de versterking van de schouders van de holle wegen. Het aanwezige en reeds indrukwekkende kruidvlierstruweel in de bovenloop van de Grote Vondelbeek, een typische soort van eerder rijke maar wel kalkhoudende bodem, zal eveneens ruimte krijgen.

Dit struweel herbergde in 2024 reeds twee koppels van de roodborsttapuit. Ook de geelgors profiteert hiervan en doet het nog goed in dit landschap.

Bosuitbreiding met 4 ha

Van de extra 21,50 ha is ook een deel bestemd voor duurzame bosuitbreiding. Binnen het totale gebied van de ruilverkaveling Willebringen voorzien we op een oppervlakte van 18,3 ha nieuw bos de komende jaren. Voor de Snoekengracht gaat het om 4 ha aansluitend bij de oude boskernen tussen de Snoekengracht en het oud bosje aan de Hoegaardsestraat ter hoogte van de spoorweg.

Project Waterlandschap in vallei Vondelbeek: herstel waterhuishouding, veenbehoud en -herstel, 2024-2026

Intussen is ook een project van herstel waterhuishouding en veenontwikkeling opgestart in de vallei van de Grote Vondelbeek. Over heel de loop van de Grote Vondelbeek ten zuiden van de spoorweg zal de oorspronkelijke waterhuishouding hersteld worden. Dit om de verdroging van de elzenbroekbossen te keren zodat ze zich terug kunnen ontwikkelen in een situatie van permanente plasdras en een grondwatertafel tot het maaiveld. Zo scheppen we ook de nodige omstandigheden voor het behoud van het aanwezige veen en voor veenherstel. Veen in de bodem is tevens de beste vorm van koolstofopslag, zelfs beter dan bij bossen.

Herstel bodems en vegetatie

Op die manier kan in en rondom de vallei van de Velpe, de Grote en Kleine Vondelbeek dank zij de realisatie van een aaneengesloten gebied gewerkt worden aan de toekomst en aan klimaatbestendigheid. Starten doe je aan de bron en de basis. Dat zijn de bodem en de waterhuishouding. Bovenstrooms en op de flanken van de Kop van Koutenveld worden akkers omgezet naar graslanden, struwelen en bos waardoor er minder snelle afvoer van water en sediment plaatsvindt. Deze omzetting gebeurt niet zonder eerst zoveel mogelijk voedingstoffen (aangevoerd door bemesting) en andere stoffen uit het systeem te halen. Dit kan op een zeer efficiënte maar zeer ingrijpende manier door afgraven, maar hier kiezen we voor een langzame en geleidelijke weg van uitmijnen via hooibeheer. Zo kan de ontwikkeling van natuur een goede start nemen, ook van bos trouwens.

Water ophouden

Naast bodem is water een tweede facet. Het doel van het project Waterlandschap is het lokale grondwater beter vast te houden, vertraagd door het gebied te laten stromen om zo mee te werken aan de transitie van de Velpevallei. Water ophouden in de bovenstroomse delen van het landschap zal noodzakelijk zijn om de steeds sterker wisselende klimaatomstandigheden op te vangen, zowel bij droogte als bij een teveel aan water.

Veen behouden en herstellen

Het verhogen van de beekbodem zal de bodem in het veengebied waterverzadigd maken. Dat helpt om de grote koolstofvoorraad (onder de vorm van veen) vast te houden. Deze koolstofbank is ontstaan door opeenstapeling van vegetatie (afkomstig van elzen- en wilgenbossen en grote zegges) in permanente moerassen. Door ontwatering en versterkt door de voorbije droge zomers zijn deze koolstofbanken bloot komen te liggen en verliezen ze hun functie voor koolstofopslag. Van 'koolstofsink' worden ze bij verdroging en veraarding een koolstofbron/koolstofbom. In plaats van te helpen bij de CO₂-opslag, worden ze bij verdroging zelf een groot probleem door vrijgave van nutriënten en CO₂.

Van een enorme winst naar een groot verlies in de koolstofbalans, wat we kunnen vermijden door de waterhuishouding te herstellen. Dat is wat we actief aan het doen zijn in de vallei van de Grote Vondelbeek. Dus niet alleen van belang voor de biodiversiteit en waterhuishouding maar ook voor het klimaat.

De Grote Vondelbeek stond in de voorbije jaren maanden droog door het zeer diep wegzakken van de grondwatertafel. Dat een vloedgracht die enkel oppervlaktewater afvoert in de droge zomers komt droog te staan, is niet zo verwonderlijk, maar als ook grote delen van de vallei en de elzenbroekbossen last hebben van wegzakkende grondwaterpeilen, dan stelt zich een groot probleem voor de veenlaag. Op termijn leidt dat tot onherstelbare veraarding en inklinking van het veen.

Naast klimaat en waterbeheer is ook biodiversiteit één van de slachtoffers van deze evolutie. Terwijl stroomafwaarts de natuurgebieden verdrinken in de piekhoeveelheid aan toekomende water (bij zomerse overstromingen) is er bovenstrooms een watertekort.

Besluit: 50 jaar pionier en hefboom voor de uitbouw van natuurreservaten in het Hageland en het stoppen van de rechttrekking van beken, nu start van een nieuwe pionierperiode met veenherstel en werken op landschapsschaal

Met het integraal project Waterlandschap Velpe proberen we in de Snoekengracht opnieuw onze pioniersrol op te nemen met maatregelen om de waterafvoer in de bovenstroomse gebieden te vertragen, vast te houden en de waterhuishouding in de vallei te herstellen als een spons waar het kan.

Over een afstand van enkele kilometers gaan we de zijlopen van de Velpe, waaronder de Grote Vondelbeek, in natuurgebied aanpakken om zo de Velpe mee te ontlasten. De doelstelling en het ambitieniveau is hoog: behoud van het bestaand veen én veenontwikkeling terug op gang brengen én herstel van een hangveen/kalkmoeras.

50 jaar geleden begonnen we met de Snoekengracht aan een pionierverhaal voor de uitbouw van natuurgebieden in het Hageland en een halt toeroepen aan de rechttrekking van de Velpe - en bij uitbreiding aan de toen gangbare praktijk van rechttrekking van beken. Vandaag beginnen we aan een nieuw pionier- en toekomstverhaal: de milieucondities scheppen voor herstel van de waterhuishouding en veenherstel in de vallei, waarvoor de natuur nog eens de komende 50 jaar zal nodig hebben.

■ Geelgors doet het nog goed in dit halfopen landschap en krijgt nieuw leefgebied. Foto Freek Verdonckt

■ De conservators van de Snoekengracht: Hugo Abts (rechts) en André Roelants (links) zijn de eerste conservators en zijn sinds het begin ononderbroken aanwezig bij elke zomerwerkdag. Georges Buelens (midden links) kwam hen vervoegen in 1978. Pieter Vanormelingen (midden rechts) nam in 2022 van hen de fakkel over. Foto Tim Verhaegen

■ Pieter Vanormelingen, conservator Snoekengracht. Foto Kristin Deceuster

Biodiversiteit, beheer en een blik op de toekomst in de Snoekengracht

Pieter Vanormelingen

Kalk bepaalt de typische plantengroei

De Snoekengracht vormt het begin van de alluviale Velpevallei, en is gelegen op de overgang tussen het meer zandige Hageland en het meer kalkrijke droog Haspengouw.

Over een groot deel van de Snoekengracht komt basenrijk grondwater naar boven. Het bevat zelfs zodanig veel kalk dat dit lokaal neerslaat in de vorm van zogenaamde kalktuf. Dit opwellend grondwater zorgt voor bijzondere condities voor planten en dieren. Het eeuwenoude dotterhooiland wordt gedomineerd door typische plantensoorten die hiervan afhankelijk zijn zoals Dotterbloem, Tweerijige zegge, Bosbies, Veldrus, Scherpe zegge of Gewone waterbies, aangevuld met onder andere Moerasrolklaver,

■ Brede orchis steelt de show in de Snoekengracht. Foto Jules Robijns

■ Moeraszoutgras. Naast Aardgat en Jordaanvallei groeiplaats in de Snoekengracht. Foto Pieter Vanormelingen

Slanke sleutelbloem, Moerasvergeet-mij-nietje, Echte koekoeksbloem, Beemdlangbloem, Kleine ratelaar, Trosdravik... In de maand mei vormt dit hooiland dan ook een ware bloemenzee.

De brede orchis steelt de show

Het kleinschalig maaibeheer dat vroeger door landbouwers werd uitgevoerd voor het hooi, wordt er nu al een halve eeuw getrokken door de vrijwillige natuurbeheerders! Uithangbord is de Brede orchis, die is toegenomen van 17 bloeiende exemplaren in 1978 tot 5985 bij de meest recente telling in 2023. Op de overgang naar de iets drogere oeverwal staan dan weer 1000-en exemplaren van Knolsteenbreek. Soms duiken ook nog nieuwe soorten op. Sinds 2017 komt ook de Moerassprinkhaan met haar typische zang die klinkt als het tikken van stroomdraad er weer voor. Een jaar geleden werden tijdens het maaibeheer de oud-graslandpaddestoelen Hooilandwasplaat en Kabouterwasplaat gevonden.

Andere bijzondere planten met hun specifieke biotopen

De plaatselijke aanwezigheid van een meer voedselarme, venige of kalkrijke grondwatergevoede bodem afhankelijke Blauwe zegge, Zwarte zegge, Moeraszoutgras, Snavelzegge, Geel boogsterrenmos, Bevertjes en Zeegroene zegge duidt erop dat er zelfs potentie is voor blauwgrasland en mogelijk zelfs kalkmoeras:

- **Moeraszoutgras** is een erg bijzondere soort want komt nog slechts op 4 plaatsen voor in Vlaams-Brabant, met name in het Torfbroek, het Aardgat en de Mene-Jordaanvallei. Ook voor Bevertjes gaat het

■ Bevertjes: door goed detailbeheer nu terug meer dan 100 bloeiende exemplaren. Foto Pieter Vanormelingen

om de laatste populatie van heel Zuidoost-Brabant. De voorbije jaren proberen we met het beheerteam in te zetten op herstel van de kleine populaties Bevertjes en Moeraszoutgras door een bijkomende voorjaarsmaaibeurt. We zien een voorzichtig herstel met opnieuw bloei in klein aantal van het Moeraszoutgras en een toename tot meer dan 100 bloeiaartjes van de Bevertjes. Een duidelijk knelpunt zijn de herhaalde overstromingen van erg voedselrijk en sediment-beladen Velpewater. Meer regenwater infiltratie, minder erosie, een vertraagde afvoer en een verbeterde waterzuivering zonder overstorten in de stroomopwaartse vallei zijn cruciaal om dit te verbeteren. Ook in het zijvalleitje van de Kleine Vondelbeek zetten we ondertussen in op herstel van een grasland, dat naar onze inschatting blauwgrasland kan worden.

- **Veenbodems** vinden we in de hele vallei, maar zijn deels bedekt door een door overstromingen afgezette laag leem tot 1 meter dik die dunner wordt verder van de Velpe af tot de venige bodem aan de oppervlakte komt. Ook in de zijvalleities vinden we veen en er zijn ook een paar hellingveen restantjes met kalktuf te vinden. Een daarvan bevat nog een grote groeiplaats Snavelzegge en Geel boogsterrenmos. Deze wordt sinds enkele jaren in voor- en najaar voorzichtig manueel gemaaid en afgevoerd. In het venig moerasbos vinden we Holpijp, Zwarte bes, Watergras, een relict Moerasstreekzaad en veel Moeraszegge. Cruciaal is om de vallei voldoende nat houden om de veenlagen te behouden, en wie weet lokaal zelfs hernieuwde veengroei en bijhorende superzeldzame soorten te verkrijgen. Voor dat laatste zijn sedimentbeladen overstromingen vanuit de Velpe uit den boze, en moet het grondwater bijna jaarrond tot aan het maaiveld staan! Verontdiepen van de beken en zoveel mogelijk dempen van drainagegrachten is het codewoord, en staat op stapel voor de Kleine en Grote Vondelbeek en de lei- en andere grachten. Op het hellingveentje worden zelfs de kleinste grachtjes met ondiepe plaggen voorzichtig weggewerkt om het opwellend grondwater zolang mogelijk vast te houden.

Ook de fauna is vermeldenswaardig

Andere biotopen die we in de vallei vinden, zijn zeer extensief beheerde rietlanden, ruigtes en rietlanden, moerasbossen en het rivierveld van de Velpe zelf. Deze zijn vooral van belang voor heel wat dieren. Voorbeelden zijn de bedreigde nachtvlinder Moeraszeggenboorder in de zeggevelden, Dwergmuis, het aapje onder de muizen, die

■ **De Velpe huisvest terug de bosbeekjuffer. Foto Jules Robijns**

■ **Roodborsttapuit: sinds kort in dit landschap.**
Foto Yves Adams © Vilda

in hoge kruidige vegetaties klimt en er zelfs een bolvormig nestje in ophangt, of Rietmarpissa, een prachtige springspin. Het moerasbos herbergt nog een bedreigde nachtvlinder, de Pijlkruidspanner, en soms zit er nog Wielewaal. De waterkwaliteit van de Velpe blijkt voldoende verbeterd om terug Bosbeekjuffers te huisvesten. Door het openmaaien en verontdiepen van de leigracht hopen we terug Beekoeverlibel aan te trekken. De rietlanden herbergen Kleine karekiet, Bosrietzanger, Waterral in de winterperiode, en Cetti's zanger. Die laatste is een echte klimaatsoort die nog maar najaar 2023 de Snoekengracht heeft gevonden maar al moeilijk te missen is met haar explosieve zang.

De natte Snoekengracht aangevuld met droge valleiflank en talud: nog meer variatie

Tot slot is er sinds kort in de ruilverkaveling Willebringen ook een groot deel van de droge valleiflank van de Grote Vondelbeek bij het natuurgebied gekomen. Samen met de boomgaard Roosbeek en de terrassen van Kumtich omzoomt deze het voor akkervogels erg belangrijke plateau van de grote kouter. Een glimp van wat we in deze nieuwe stukken mogen verwachten krijgen we reeds op een perceel dat al langer bij het natuurgebied hoort. Een voormalig jagersbosje en -akkertje wordt er al een tijd omgevormd tot een schraalland met doornstruweel. Onder andere Graslathyrus, Rode ogentroost, Wilde marjolein, Hazenpootje, Muizenoor en Rapunzelklokje hebben dit grasland al weten te koloniseren en in de rand staat Geel walstro en Akkerhoornbloem. De zuidgerichte talud van de holle weg herbergt ook letterlijk duizenden grondnestjes van verschillende groef-, zand- en zijdebijen. Jaarlijkse broedvogels zijn Geelgors, Spotvogel, Patrijs en sinds kort ook Roodborsttapuit. Vorig jaar dook hier zelfs een koppeltje Grauwe klauwier op.

We mogen dus best trots zijn op wat we de voorbije halve eeuw hebben kunnen verwezenlijken in de Snoekengracht, en tegelijk is er nog heel wat om naar uit te kijken!

■ André als gesmaakte gids bij de orchideeënwandelingen in de Snoekengracht. Foto Tim Verhaegen

Verhalen van André Roelants, conservator 1975-2022

André was er al bij in 1976 en heeft sindsdien elk jaar ononderbroken mee het zomermaai-beheer gedaan. Hij was ook tijdens zoveel andere activiteiten present. We vroegen André om enkele anekdotes uit zijn beginjaren in de Snoekengracht.

■ André altijd present en onvermoeibaar bij de zomerwerkdagen in de Snoekengracht.

*“Waar was de eigenlijke **bron van de Snoekengracht**, vroegen wij ons af. De bron bleek volgestort met steenpuin. Het begon dus al goed met het opruimen van puin om de bron vrij te leggen. Ook was er een probleem met de uitschietende wilgen: de wilgenpalen van de laatste huurder waren kris kras uitgegroeid met daarin ingegroeide oude prikkeldraad. Een zwaar werk om dat op te ruimen.*

*Maar de grootste uitdaging was de opstart van het **maai-beheer**. De hooilanden waren al enkele jaren niet meer gemaaid en sterk verruigd met netels, distels en veel kleeftkruid. We hadden dan wel een goede maai-balk geleend bij het laboratorium van Prof Hublé van de Universiteit van Gent, toch waren de werken een hele klus. Ofwel reed Hugo (Abts) ofwel ikzelf, maar wie niet reed moest naast de maai-balk lopen met een haak om het maaisel en het kleeftkruid weg te trekken zodat het niet in het gezicht van de bestuurder van de maai-balk viel. En dan het afruimen! De eerste jaren was dat een groot werk dat – ondanks de hulp van vele vrijwilligers – een periode van een drietal weken met weekdays en weekends in beslag nam. We maaiden half juli en waren tevreden als alles tegen de derde week van augustus afgeruimd was.*

*Van de **brede orchis** waren slechts enkele exemplaren overgebleven in de verruigde hooilanden. Het was een groot geluk het aantal door het goede beheer elk jaar tot een populatie van nu duizenden te zien uitgroeien. De brede orchis werd snel de publiekstrekker met elk jaar een orchideeënwandeling. In de beginperiode was dit na 22 mei, maar door de klimaatverandering is dit telkens verder naar voren opgeschoven tot nu begin van de maand mei. Elk jaar opnieuw een belevenis met nieuwe mensen of mensen die elk jaar terugkomen. Naast de orchideeën doen ook alle andere typische hooilandsoorten het goed. Als we daar op terugkijken, is er enorm veel werk verzet, in het begin was het echt zwoegen en zweten. Als ik na 50 jaar terugblik, is het duidelijk dat we hier prima werk hebben geleverd en dat de Snoekengracht een echt succesverhaal is.”*

■ Georges in actie als gids. Foto Tim Verhaegen

Impressies van Georges Buelens, mede-conservator 1978-2022

Waar weinig is over geschreven: mijn ervaringen in al die jaren.

Er waren in de eerste plaats de **maandelijks geleide excursies** op de laatste zondag van de maand van 10 tot 12 u, gedurende vele jaren. Meestal met weinig deelnemers, maar altijd heel leuk.

Zo herinner ik mij op de laatste zondag van het jaar, geen sneeuw maar wel koud en we konden minutenlang met de deelnemers kijken naar de bewegingen van een sneeuwwit hermelijntje op de oevers van de Velpe. Die regelmatige bezoeken zorgden ervoor dat het wandelpad duidelijk afgelijnd was voor de bezoekers.

De opmetingen van de **waterpeilen**, gedurende 3 jaar om de 2 weken, zorgden er voor dat ik die peilbuizen wel kon vinden, ook in het donker. Toen ik op een keer ergens verkeerde waarden bleek genoteerd te hebben, zoals ik vaststelde bij het invoeren in de PC, moest ik toch de

volgende dag terug om dat te corrigeren. 's Avonds was het al donker want overdag moest ik werken. Die peilbuizen stonden in het hooiland en daar liepen toen ook de pony's rond. Dus met zaklamp naar de buis om opnieuw te meten. Net toen ik de waarden wilde noteren in mijn boekje, stak één van die pony's zijn kop over mijn schouder om te zien wat ik deed. WOOooh. Dat was schrikken want zwarte paarden in het donker vallen niet op hé.

Ook de vaste routine bij het opmeten vanaf de ingang, had zo zijn waarden voor observatie. In perceel Denonville, lagen de reeën gewoonlijk te rusten bij de start. Die liepen dan weg en sprongen over de Velpe, om langs de Snoekengracht naar het elzenbos te lopen. Maar ook de metingen volgden dat traject. Bij het opmeten van de laatste buis in het elzenbos stond de ree dan op een vijftal meter te wachten, om vervolgens te verdwijnen. Zo goed wist het beestje wat ik kwam doen.

Zeker heel leuk waren de uren werken met het **Educatief natuurbeheer**. Die kinderen vonden altijd weer wat om de decibels de hoogte in te jagen van opwinding. Een bruine kikker, een slakje, een kevertje of een mooi bloemetje. Altijd enthousiaste kinderen bij het zorgvuldig bijeen rakelen van het maaisel. Op de berries afdragen van het maaisel was ook leuk, hadden ze thuis niet. Ik herinner mij een keer dat ze een muisje hadden gevonden onder het maaisel. Met hun handschoenen aan durfden enkelen dat toch te pakken. Grote hilariteit en duurde ook nog lang, zodat ik ging kijken. Ik vermoedde een woelmuis, maar die zou vlugger bijten, dus bleek het om een spitsmuisje te gaan. Dat ging dus van de ene handschoen naar de andere tot het via de mouw van een jasje in de kraag belandde van één van de kinderen. Gekrijs van de omstaanders. De betrokkene liet bedeesd weten: "ik vind het niet fijn". Toen heb ik moeten ingrijpen om het dier de vrijheid te geven.

Ook het werken met de **Scouts** naar aanleiding van de **Dag van de Natuur** was altijd geweldig. Veel werk verzet en een kampvuur om af te sluiten: meer moet dat niet zijn voor kinderen die volop genieten van het werken.

■ Kaart peilbuizen Snoekengracht

■ Uitleg van Georges bij Educatief Natuurbeheer in de Snoekengracht.

■ Aandacht voor insecten op excursie in de Snoekengracht in vol ornaat. Foto Tim Verhaegen

Geef de jarige Snoekengracht een cadeau

Doe een gift voor project 3997

Duizenden orchideeën, de nieuwe uitbreiding van Snoekengracht met 21,23 ha tot een robuust reservaat van 60 ha, duurzame natuur, goed beheer, zoveel inzet... dat verdient een verjaardagscadeau.

Ook de eerste aankoop van de Snoekengracht in 1987 kon enkel gerealiseerd worden door gulle giften van geëngageerde mensen met een hart voor natuur. En met welk resultaat!

De huidige uitbreiding van het reservaat met 21,23 ha vereist een enorme inspanning voor de restfinanciering. Na aftrek van de aankoopsubsidie blijft ongeveer € 12 000 per ha over dat we met de afdeling en het beheerteam, en de giften van zoveel geëngageerde mensen moeten overbruggen.

Vooreerst danken we alle donateurs die in het verleden de aankopen van natuurgebieden binnen Velpe-Mene zo gul ondersteund hebben, en dat waren er velen, zeer velen. Bij de campagne-oproep 2024 voor de aankopen van bijkomend natuurgebied binnen de ruilverkaveling Willebringen (in

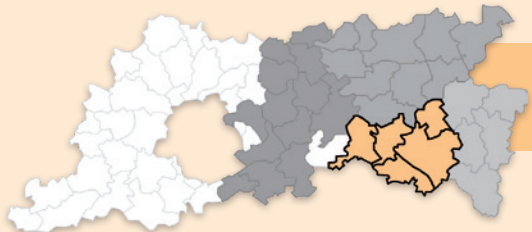
totaal 101,6 ha waaronder 21,23 ha voor de Snoekengracht) waren er bijna 500 donateurs die een gift specifiek op project 3997 Velpe-Mene deden met een recordbedrag van € 79 646. Daar is maar één woord voor: dankjewel. Donateurs kunnen op zondag 4 mei persoonlijk kennis maken van de realisatie in de Snoekengracht.

De najaarscampagne 2024 leverde dus een belangrijke bijdrage voor deze grote verwerving van 101 ha, maar we zijn er bijlange nog niet. Daarom zal een cadeau, klein of groot, aan de jarige Snoekengracht erg welkom zijn.

Voor giften vanaf € 40 krijg je een attest waarvoor een fiscale aftrekbaarheid geldt van (voorlopig nog) 45%. Dit betekent dat een gift van bv. € 100 na fiscale aftrek maar € 55 kost en we hiermee circa 1 are uitbreiding van de Snoekengracht kunnen financieren.

Wat zou het een mooi cadeau zijn voor de jarige Snoekengracht als de donateurs de restfinanciering van 5 ha zouden schenken.

Doe je cadeau voor de jarige Snoekengracht door storting op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer met vermelding: projectnummer 3997 Cadeau Snoekengracht

UITNODIGING

Jaarlijkse ledenvergadering

Uitreiking Gouden Gors
Excursie: Nieuwe natuur
aan de bron van de Velpe

Zaterdag 8 maart 2025

CC De Velpe, Velpestraat 47, Opvelp

14u00: prachtige landschapsexcursie langs de natuurgebieden Molensteen en Hazenberg en de nieuwe natuur daar. Daar tonen we hoe de afdeling binnen de ruilverkaveling Willebringen gewerkt heeft om de natuurgebieden uit te breiden tot robuuste eenheden. Hoe geprobeerd werd de holle wegen te bufferen en dit mooi gelukt is voor Moordenaarse weg. Hoe ook nieuwe landschapselementen en verbindende bosstroken aangeplant zullen worden, en nieuwe wandellussen voorzien (zie artikel hierna).

17u00: Broodje en soep voor de deelnemers aan het terreinbezoek

17u30: uitreiking Gouden Gors 2025

18u30: startdag voor het nieuwe jaar met ledenontmoeting en ledenvergadering. Naast gezellig samenzijn kunnen alle aspecten van de werking van Natuurpunt Velpe-Mene aan bod komen met een terugblik op 2024 en een vooruitblik op de werking en uitdagingen 2025.

Na afloop: napraten bij een drankje.

Info: Hugo Abts, natuurpunt@velpe-mene.be, 0476 77 70 37

■ Wandelen langs trage wegen die we konden behouden, langs nieuwe wandelpaden en langs versterkte natuur in het akkerlandschap van de ruilverkaveling Willebringen.
Foto Ernst Gülcher

Alle Natuurpunt-leden en mensen met een hart voor natuur die benieuwd zijn naar de werking van NP Velpe-Mene of die mee willen werken aan onze vereniging en aan de versterking van natuur en landschap in onze regio zijn welkom.

■ Hazenberg, landschappelijk één van de mooiste plekjes in de streek dankzij de natuurfunctie die het nu al meer dan 30 jaar heeft. En met de uitbreiding wordt het er alleen maar mooier op. Foto Ernst Gülcher

Kom kennismaken Nieuwe natuur aan de bron van de Velpe en op het plateau van de Hazenberg

16,5 ha bijkomende natuur voor Hazenberg-Molensteen te Opvelp-Bierbeek om van een kleine parel een meer robuust natuurgebied te maken.

Zoals bij sommige fusies van gemeenten konden we niet kiezen voor één naam en voegden we de twee namen samen tot één project: Hazenberg-Molensteen. Molensteen ligt rondom de bronnen van de Velpe en Hazenberg is de uitloper naar het plateau. De Velpevallei vormt een rode draad doorheen de geschiedenis van de Regionale Vereniging Natuur en Landschap/NPOB, met in het verleden een volgehouden actie tegen de rechtekking van de Velpe van Opvelp tot Halen, van bron tot monding. Nu regent het projecten om de rivier terug een natuurlijk karakter te geven.

De geschiedenis is belangrijk, maar de toekomst is nog belangrijker: daarom werken we ook hier aan de uitbouw van meer duurzame en beheerde natuur. Binnen de ruilverkaveling Willebringen werd in het plan sinds 2004 al een versterking van het complex Hazenberg-Molensteen voorzien. Nu is het effectief gerealiseerd. Met de overdracht van de percelen rondom de Hazenberg start een nieuwe uitdaging. De formele overdracht gebeurde op vrijdag 29 november 2024.

Hazenberg, van vroegere 'commune' naar robuust natuurlint in het landbouwplateau

De Hazenberg is gelegen op de grens van Vlaanderen met Wallonië en op de grens tussen Brabants Haspengouw en het Hageland. Open plateau's op vruchtbare leem en opduikingen van meer zandige heuvels op de valleiflanken kenmerken de streek. In de aardrijkskundeles werd de Velpe steevast omschreven als de overgang tussen deze twee landschappen, en nergens kan je dit beter voelen als aan het brongebied. Hier vind je het beste van beide werelden.

■ De das is terug in de dassenburcht aan de Hazenberg.

■ Hazenberg, een voorbeeld van een wastine met grasland, struwelen en bomen. Foto Jules Robijns

De actuele percelen van Hazenberg waren een onderdeel van de oude communale gronden (gemene weides) van de vroegere gemeente Opvelp. De gemeente heeft dit laatste restant in erfpacht gegeven aan Natuurpunt om hier een natuurgebied uit te bouwen. Al meer dan 30 jaar wordt dit beheerd als een wastine, een verderzetting van het vroegere gebruik als gemene weide. Het kleine restant van 1,9 ha groot groeide uit tot een landschappelijke parel rijk aan biodiversiteit met vele zeldzame soorten en een ijkpunt voor iedereen die een wandeling maakt rond de bron van de Velpe. De heuvel en de holle weg waren de laatste plaats waar de das verdween uit de streek. Uiterekend op dezelfde plaats in dezelfde burcht nam hij bij zijn terugkeer in 2013 de burcht weer in.

De toewijzing en inname van de percelen komt er na een lang en slopend proces. Al in 1996 vonden er vergaderingen plaats met het oog op een ruilverkaveling in deze streek. Bij de eerste vastlegging van de plannen in 2000 namen de vergaderingen en het overleg alleen maar toe. Intussen zijn we 25 jaar verder en er is geen week voorbij gegaan of de effectieve realisatie in de praktijk en in het veld van wat in de plannen opgenomen was, stond op onze agenda.

■ Door natuurontwikkeling bij de uitbouw van de Hazenberg komt er meer robuuste natuur te midden van het akkerplateau.

Het doel is om van de Hazenberg een meer robuust baken en natuurcomplex te maken te midden van het grote landbouwplateau tussen Opvelp en Honsem. Dat gebeurt door de uitbreiding van de wastine met ca. 15,03 ha, en dit in een attractief en biodivers landschap.

Wastine

Een wastine is een begraasd landschap met een mozaïek van structuur- en soortenrijke graslanden en struiken. Je vindt er ook vaak doornstruweel dat begrazing moeilijk maakt waardoor er bomen kunnen groeien. Wastines zijn ontstaan doordat bossen gebruikt werden om vee te laten grazen. Door deze begrazing evolueerden ze tot een gebied waar struwelen, bosjes en weide in elkaar overlopen zonder scheidslijnen, met een hoge biodiversiteit en soortenrijkdom.

Moordenaardse weg, een pracht van een holle weg eindelijk gebufferd

Dit is de diepste holle weg van de streek en tevens drager van een wel bijzondere naam. Wie goed zoekt, vindt er een verborgen kruis vergroeid met een meidoorn. Die plek was in de middeleeuwen de afspraakplaats voor de uitwisseling van misdadigers tussen Opvelp en het rechtskanton Tienen.

Natuurpunt zal de holle weg terug versterken door bovenop de schouder langs beide zijden een stevige buffer met struweel en bosuitbreiding te realiseren.

Molensteen, valleihervest

Het tweede deel van het natuurgebied situeert zich in de bovenloop van de Velpevallei tussen de Verbrande Toren en het gehucht Molensteen. een middeleeuwse zelfstandige heerlijkheid, tussen Opvelp en Neervelp. Molensteen was samen met de Verbrande Toren een belangrijk historische site aan de bron van de Velpe. De hier nog bescheiden waterloop vormde op de rand van het leemplateau een kleine ingesneden vallei begrensd door twee graften: aan de noordzijde een hoge graft, aan de zuidzijde een flauwe versie hiervan. Dit soort valleistructuur is typisch voor de

■ Moordenaarse weg krijgt bovenaan de schouder een stevige buffer met struweel en bos.

■ **Burgemeester voor 1 dag: ludieke inhuldiging wandelpaden in ruilverkaveling op de Straffe Kostwandeling, 22 december j.l.**
Foto Ernst Gülcher

streek en is ontstaan tijdens de ijstijden. De hoge en koele helling is bebost met een voorjaarsbosje waarin je soorten als bosanemoon, gele dovennetel en eenbes aantreft.

Hier werken we aan het herstel van de vallei in de ware zin van het woord: ruimte voor natte natuur en water. De uitbreiding beperkt zich hier actueel tot 5,18 ha, voornamelijk natte graslanden langs de Velpe en Vloedgracht, brede bufferstroken met nieuw bos langsheen het waardevolle bos en de diepe holle weg. Ook dit is een landschappelijk fraai complex.

Steun dit project!

Door de uitbreiding kan de Hazenberg-Molensteen evolueren tot een meer robuust natuurlint aan de rand van het grote leemplateau. Voor deze uitbreiding van bijna 20 ha zal Natuurpunt Velpe-Mene een aanzienlijk bedrag aan restfinanciering moeten ophoesten.

We doen dan ook een oproep om dit natuurproject Hazenberg-Molensteen te steunen door een storting op rekening op de rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer te Mechelen met vermelding 'Project 3997 Velpe-Mene'. Voor giften vanaf €40 krijg je een fiscaal attest.

■ **Molensteen,
herstel van de vallei met natte graslanden langs de Velpe.**

Bosbeheer voor betere bossen

We hopen steeds dat de bomen ons opwachten als we naar het bos trekken. Maar ons geheugen en onze herinneringen zijn kort want in de bossen werd vroeger hard gewerkt, zo hard als op het land: hakhoutbeheer, middelhoutbeheer, loofkappen, rijshout verzamelen, 'etsels' maken en strooisel verzamelen. Hout was wat nu plastic is: alom aanwezig en elke houtsoort had zijn gebruik. In een graanmolen werden er bijvoorbeeld tot 20 verschillende houtsoorten gebruikt naargelang de toepassing.

Dat soort bosbeheer is de afgelopen halve eeuw bijna helemaal weggedeemd. Daarnaast is de klimaatverandering met zijn extremer weer niet goed voor de algemene conditie van de bomen. En bomen hebben ook een leeftijd, dat vergeten we soms, ze staan er niet voor eeuwig.

Na 30-40 jaar van niet-kappen en niets-doen om bossen te beschermen is dit beheer toch enigszins achterhaald. Deze winter hebben veel bomen het loodje gelegd waarschijnlijk tengevolge van de uitzonderlijke weercondities van de laatste jaren: eerst te droog en dan te nat. In grote bossen geen probleem, meer dood hout brengt meer leven. Maar langs bosranden en wandelwegen zien we liever geen bomen vallen.

■ Hier wordt de historische bosrand aan het Koebos (op de grens van Lovenjoel en Pellenberg) hersteld. Hazelworm, echte guldenroede en brem krijgen alle kansen en er ontwikkelt zich een nieuwe biodiverse bosrand, samen met het realiseren van voetweg nr. 18. Foto Marc Artois

Daarnaast is werken in bossen ook belangrijk om andere redenen. Vlaanderen kent nauwelijks echt natuurlijk bos. Het gros is ooit aangeplant en bestaat uit bomen van dezelfde leeftijd en vaak ook soort. Dit resulteert in donkere stakenbossen met bomen van ongeveer dezelfde grootte en weinig variatie. Voor de gezondheid en de veerkracht van het bos is het zinvol om die situatie te doorbreken door voor meer licht en diversiteit te zorgen. Ook wordt er ingegrepen om exoten te verwijderen of om de biodiversiteit te versterken van open bosstructuren.

En dan kan er al eens gewerkt worden in de bossen

Deze winter hebben we op verschillende plaatsen ruimte gegeven voor nieuwe bossen(aanplant), het omvormen van bossen in functie van veiligheid en om de bossen diverser te maken.

■ Bosaanplanting in Lubbeek. Foto FB Natuurpunt Lubbeek

Bosuitbreiding 2024, vooruitzichten 2025 in de regio

In 2024 zijn er op 10 verschillende plaatsen bomen aangeplant voor versterking van bosstructuren. Soms kleine aanvullingen, soms ook grote aanplanten van nieuwe toekomstbossen.

- **Tienen** (Spoorwegzate en Tiens Broek) en **Geetbets** (Bos van Hoen) waren de koplopers van 2024 met elk 4 ha nieuw bosaanplant ter versterking van een natuurlijke Getevallei.
- Natuurpunt **Zoutleeuw** heeft haar schouders onder het Bolwerk gezet, aan de rand van stad hebben de vrijwilligers 3 ha maisakkers omgevormd naar een toekomstbos.
- In **Glabbeek** werden kleine percelen aangeplant als versterking van het brongebied van de Vossel met in totaal 2,98 ha extra bosuitbreiding.
- **Lubbeek** werkt stevig verder aan de uitbouw van het complex Tafelbos en Boekhoutbos en dit in samenwerking met enkele bedrijven om zo de 1,80 ha extra bos te kunnen realiseren.
- Tenslotte is er in **Kortenaken** een bosuitbreiding geweest waarbij de school Toverpotlood 1,5 ha bomen heeft aangeplant als verbinding tussen het Heibos en Gelbergen.

Vooruitzichten 2025

Ondanks het slechte weer zijn we ook in het voorjaar 2025 al stevig aan de slag gegaan. Tijdens het schrijven van dit artikel zijn er aanplantingen bezig.

De plannen voor grote bosuitbreiding in het ruilverkavelingsgebied moeten nog door de administratieve molen (ja inderdaad, ook bomen aanplanten is onderhevig aan stevig en veel papierwerk). Hier zal ten vroegste in het najaar gestart kunnen worden met 18,30 ha nieuwe bossen steeds aansluitend aan bestaande bossen en holle wegen.

Voor 9,8 ha is het papierwerk al klaar en de bomen al besteld. Zo gaan we in **Lubbeek** (Hertswinkel, Boekhoutbos), **Zoutleeuw** (Grote Gete en Tienbunderbos), **Grazen** (Aronst hoek) en **Bunsbeek** (Ruekenbos) samen 13 375 nieuwe toekomstbomen planten.

Ruimte voor water, ruimte voor de vallei, Getevallei

Geen woorden maar daden: in de Getebeemden bij Hoegaarden is een klein maar belangrijk herstelproject gerealiseerd voor het vasthouden van gebiedseigen water. Een zeer drastische ruiming van de leibeek in Rommersom enkele jaren geleden heeft een tegenreactie in gang gezet met de bedoeling om tot een fundamenteel herstel te komen. Daar waar er eerst ontwaterd en rigoureus geruimd werd door de gemeente, is er nu in samenspraak een herstel opgestart. Hierdoor krijgt de vallei haar functie terug om water vertraagd af te voeren. In het kader van een rioleringsproject (afkoppelen afval- en regenwater) was er nood aan extra buffercapaciteit van hemelwater. Door samen te werken zijn we er in geslaagd om natuurherstel te koppelen aan deze nood.

De uitdagingen voor de Getevallei zijn echter veel groter. Bij de overstromingen van 2021 bleek dat er nog veel werk op de plank ligt om ons landschap te herstellen zodat we tegen een stootje kunnen.

De Gete terug in contact brengen met haar vallei, d.w.z. de vallei terug een volwaardige riviervallei te laten zijn, zal de belangrijkste uitdaging zijn. Nu vervalt men al te gemakkelijk in kunst- en vliegwerk door telkens opnieuw voor dijken, sluizen, knippen, in- en uitlaten te kiezen: allemaal pleisters op een houten been die het probleem niet ten gronde aanpakken. Zo krijg je geen natuurlijke vallei, maar een gestuurde overstroombare ruimte. Ontdijken, water vertragen en de maximale winterbedding benutten zijn de oplossingen.

■ Getebeemden. Hier werden herstelmaatregelen genomen voor vasthouden gebiedseigen water.

'Ruimte voor Gete' is een gezamenlijk project van de Gete-burgemeesters en de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) dat te eenzijdig kijkt naar hoe water te stockeren. Met veel mooie woorden wordt de prachtige vallei geroemd als de drager van het landschap, maar dan moet men er ook naar handelen.

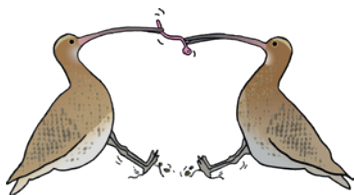
Om de vallei en het landschap echt recht te doen, moet er aandacht en inzet gaan naar:

- de waterkwaliteit die nog steeds ver van voldoende is
- het vertragen van water in het hele landschap ook buiten de vallei (niet versnellen zoals nu nog steeds gebeurt) en inperken/voorkomen van erosie
- de lasten verdelen over de hele vallei, geen torenhoge en desastreuze stockage van (vervuild) water in de enkele natuurgebieden
- het vasthouden van gebiedseigen water i.p.v. afvoeren
- de biodiversiteit die niet ondergeschikt is aan de rest, maar essentieel voor het voortbestaan.

Infoavond: Gejodel aan de Velpe

Donderdag 27 maart 2025, Glabbeek

Bescherming van de wulp in Vlaanderen met speciale aandacht voor Velpe- en Getevallei

Wie in het voorjaar de Paddepoel bezoekt, kan niet om de jodelende roep van wulp heen. Deze iconische steltloper, onze grootste steltlopersoort in Vlaanderen, kwam zich hier eind jaren '80 van de vorige eeuw vestigen. Maar goed doet de soort het niet in Vlaanderen en de rest van Europa. De aantallen zakken snel en er blijven nu slechts een 200-tal broedparen over. Daarom startte Natuurpunt Studie in 2020 een onderzoek naar de noden van de wulp. Maar het bleef niet bij studie. Nestbescherming en intense opvolging van de jongen ging snel deel uitmaken van het project dat nog steeds loopt.

Griet Nijs, die het project van NP Studie coördineert, geeft tekst en uitleg.

■ Tekening: Els Marjaux.

■ Foto: Vrijlating uitgebroede wulpen in de Paddepoel.

Afspraak: donderdag 27 maart 2025, 20u00 tot 22u30, OC De Kronkel, Kuntichstraat (achter de kerk), Vissenaken

Organisatie: Afdeling Velpe-Mene, kern Glabbeek

Info: Griet Nijs, 0479 86 77 25, brakona@natuurpunt.be en Peter Collaerts, peter.collaerts@scarlet.be, 0477 37 04 50

Zie ook p. 7-8 van dit tijdschrift een bijdrage van Griet Nijs over de wulp.

Hagelands ontbijt ten voordele van de Paddepoel, Glabbeek

Zondag 13 april 2025

Het Hagelands Ontbijt – je kan spreken van een heus ontbijtbuffet – van de afdeling Velpe-Mene, kern Glabbeek is stilaan een klassieker. Het is samengesteld uit o.a. lokale en fairtrade producten. De opbrengst gaat integraal naar het reservatenfonds van onze afdeling, waar ook de restfinanciering van aankopen in de Paddepoel mee wordt afbetaald. Voor of na je ontbijt kan je mee op twee wandelingen in de Velpevallei.

Om 7u00 start de Vroege vogelwandeling (5 km). We gaan op zoek naar soorten als roodborsttapuit, geelgors, rietgors, havik maar vooral naar de wulp. Deze steltloper is zonder twijfel het uithangbord van de Velpevallei.

Om 10u00 vertrekt een valleiwandeling. Deze wandeling van ongeveer 10 km brengt ons van de brede, open Velpevallei naar één van de zijbeekjes, de Rozendaalbeek. Hier wandelen we door een smaller en steiler valleitje, een landschappelijk pareltje. Natuurpunt werkt in deze valleien aan het herstel van de hydrologie van het gebied ten bate van heel wat soorten.

Afspraak: PC de Krinus, Bunsbeekdorp 6, Bunsbeek. Ontbijt mogelijk vanaf 8u00 tot 12u00.

Deelnameprijs: volwassenen € 20,00 - kinderen € 12,00

Inschrijven: online inschrijven noodzakelijk en mogelijk tot vrijdag 11 april 2025 om 14u00: www.velpe-mene.be/glabbeek/ontbijt

Tip: Laarzen aanbevolen voor de vroege vogelwandeling, laarzen of stevige schoenen voor de valleiwandeling.

Organisatie: Afdeling Velpe-Mene, kern Glabbeek i.s.m. Natuurpunt Oost-Brabant en Vogelwerkgroep Oost-Brabant

Info: Peter Collaerts, 0477 37 04 50, peter.collaerts@scarlet.be

DAG VAN DE GORS

Grote Opendeurdag

Natuur.huis De Gors in Vissenaken
Programma

Zondag
27 april 2025

13u30 - 18u

Natuur.huis

De Gors

Metselstraat 75
Vissenaken

Alle info
www.degors.be

- Zomerbar 'Bij Georges De Gors'
- Jamfred in concert
- Kindergrime: verander in een diertje
- Verkenning van het natuurgebied met infopaaltjes
- Zoektocht langs het avonturenparcours
- Maak kennis met de ezeltjes van De Gors
- Crea-marktje
- Workshop bijenhôtels en vogelnestkastjes
- Leuke natuurinfostanden

■ Op pad met de cursisten van De Velpe Binnenstebuiten.
Foto Maarten Vanderhallen

Op pad met beheerteam: Visiedagen 2025

Na twee succesvolle edities gaan we ook in 2025 opnieuw op pad met het beheerteam. We maken tijd voor discussie, terreinwerk en verdiepen ons in het natuurbeheer in en rond de natuurgebieden.

Een vereniging zijn, is samen overleggen, bespreken, van elkaar leren, bijsturen en toekomstplannen maken. Ook in 2025 gaan we verder met de beproefde formule en trekken we opnieuw een reeks van vijf visiedagen op gang.

In het kader van het Waterlandschapsproject rond de Velpe gaan we dit jaar werken rond het thema water. Hoezo? Water is toch water? Er is veel te doen over water, over kwaliteit, herkomst, hoeveelheid, teveel, tekort... en haar invloed op de natuur. Droogte in de zomer, overstromingen in de winter: natuur wordt dikwijls als pasmunt gebruikt om de overlast te milderen. Daarom is het thema water zeer actueel voor elke natuurbeheerder. Samen met de beheerteams trekken we op pad, niet met gids of lesgever maar in interactie met de beheerders, experts, beheerteamleden en geïnteresseerden. Met als doel veel bij te leren over het ecosysteem, beheer bij te schaven, aandachtspunten bloot te leggen.

- **Zondag 2 februari 2025:** Tiens Broek, stapstenen voor hydrologisch herstel
Afspraak: 9u30, Tiens Broek aan de oude spoorwegberm, Tienen
- **Zaterdag 8 maart 2025:** Hazenberg-Molensteen, natuurlijke infrastructuur in een groot akkerplateau
Afspraak: 14u00, cc De Velpe, Velpestraat, Opvelp
- **Donderdag 24 april 2025:** Hooibos, klein gebiedje in plateau van Meer.
Afspraak: 19u00, Ranshovenstraat, Hakendover (Tienen)
- **Donderdag 8 mei 2025:** Zwarte Bos/Bierbeekse vallei, poort van nationaal park Brabantse wouden
Afspraak: 19u00, kerk Bierbeek, Dorpstraat, Bierbeek
- **Donderdag 15 mei 2025:** Snoekengracht 50 jaar natuurbeheer update en aandachtspunten
Afspraak: 19u00, station Verrijck, Stationstraat, Boutersem
- **Donderdag 22 mei 2025:** Bronnen van de Mene, kalkmoerassen rondom de Mene
Afspraak: 19u00, Keulenstraat, Meldert (Hoegaarden)
- **Donderdag 29 mei 2025:** Pertseveld/Vroente/omgeving Willebringenbos inrichting na ruilverkaveling Willebringen
Afspraak: 19u00, einde Persstraat, Hoksem (Hoegaarden)
Meer info: www.velpe-mene.be

■ Ecolibrium in Couvin bied je rust in een natuurrijke omgeving.
Foto Ewoud L'Amiral

Ecolibrium een project van een Natuurpunter in Couvin

Ewoud L'Amiral, jarenlang vrijwilliger in Oost-Brabant, verhuisde in 2020 naar Couvin. Daar is hij samen met Kristin Ruys '**Ecolibrium**' aan het uitbouwen. Ecolibrium biedt een plek voor authenticiteit, zelfzorg, rust, eenvoud, verbinding... We willen er mensen inspireren om gezond en gelukkig te leven.

Hiertoe organiseren we beleavingsweekends en -weken waar je als individu kan deelnemen, een plek voor lesgevers die graag met hun groep op verplaatsing willen gaan en tenslotte mogelijkheden om met een eigen groepje een vakantie samen te stellen. Ver weg van alle prikkels, van het dagelijkse en jachtige leven. De dagen in Ecolibrium kunnen gevuld worden met yoga, meditatie, dans, Qigong, en natuurbeleving.

We doen tevens heel wat activiteiten (koken, afwassen...) samen in verbondenheid. Voor groepen bieden we faciliteiten voor 12 personen bestaande uit kamers, 3 woonwagens en tenten met aparte keukens, leefruimte met terras, bushcraft-keuken, bewegingsruimte (geschikt voor o.a. yoga, dans...) en de nodige sanitaire voorzieningen. Uiteraard maakt de omgeving bestaande uit bos, grasland en houtkanten die we beheren als een natuurreservaat deel uit van het hele pakket.

De biodiversiteit op het terrein spreekt tot de verbeelding. De eikelmuis is ongetwijfeld onze mascotte die veelvuldig te zien is in en rond het huis. Draaihals en appelvink zijn enkele van onze meest bijzondere broedvogels. Rode wouw, raaf en zwarte ooievaar krijgen we ook bijna dagelijks te zien terwijl we buiten toeven. Ons grasland (1 ha) maaien we gefaseerd, ten voordele van onze rijke insectenfauna die zich thuis voelt bij de bloei van o.a. tormentil, grasklokjes, pimpernel, knollathyrus en knoopkruid.

Deze zomer organiseren we meerdere **beleavingsweeken en -weekends**. Voor mensen of gezinnen die graag samen tijd beleven en op een ontspannen manier ontdekken wat natuur en lichaamsbeleving kan betekenen voor de persoonlijke ontwikkeling.

- Back to Nature 17-22 aug, 10-14 september
- Met het gezin 6-9 augustus
- Week voor Zorgers 4-9 juni
- Magie van Dans 2-4 juli
- Melt en Natuur 30 juli - 1 augustus 13u

Alle info: www.ecolibrium.be
0465 07 96 27 - ewoud.lamiral@gmail.com

■ Heraangesloten meander Demer - Sigmoplan

Demer neemt haar winterbedding terug in

Luc Vervoort

De vele regen heeft langs de Demer natuurgebieden onder water gezet, net zoals elders in veel van onze beek- en riviervalleien. Ook een van nature reeds waterrijk gebied zoals Vorsdonkbos-Turfputten ontsnapt hier niet aan. Planten en dieren van onze valleigebieden zijn grotendeels aangepast aan dergelijke winteroverstromingen, een heel aantal zijn er zelfs van afhankelijk.

Van oudsher is geweten dat de Demer in natte winters haar vallei overstroomt.

De Demer is van nature een regenrivier, dus het debiet volgt zeer sterk het neerslagpatroon. En gezien er afgelopen jaar een nooit gemeten recordhoeveelheid neerslag was, weerspiegelt zich dat uiteraard ook in de rivier. Het Demerbekken – het gehele stroomgebied dat afwatert naar de rivier – heeft geologisch gezien over een grote oppervlakte een kleilaag in de ondergrond. Maar in ons Hageland verhindert ook de ondergrond van ijzerzandsteen en kleiig zand bij grote neerslag de vlote infiltratie ervan naar de ondergrond. Het heet dat de bodem al een tijdlang 'volledig verzadigd' is. Bovendien is er in de winter geen vegetatie actief die het water helpt verdampen. Dan is het normaal dat de Demer in natte winters haar vallei overstroomt. Door de klimaatverandering (langere periodes van droogte en veel neerslag die elkaar afwisselen) en de toenemende verharding van de grond nemen 'piekdebieten' (periodes van snelle en hoge watertoevoer) wel toe.

Indijking is niet de oplossing, wel meer overstromingsgebied terug inschakelen en het water stroomopwaarts zoveel mogelijk ophouden

Terwijl men vroeger dacht dat men alle water binnen hoge dijken en rechtgetrokken beeklopen kon houden om het zo snel mogelijk naar de zee te sturen, is men daar de laatste jaren van afgestapt. Net omdat dit beleid ook heel wat risico's inhoudt en eerder tot tal van overstromingsproblemen in woongebied heeft geleid. Daarom worden de resterende van nature overstroombare gebieden mee ingezet om overtollig water te bergen. Dat beoogt men ook met de uitvoering van het Sigmoplan in de Demervallei. Dit voorziet dat men de Demer terug langer zal maken door 33 van de oude meanders terug aan te sluiten waardoor de rivier zelf meer water kan bergen. Tussen Betekom en Aarschot is dat met een paar meanders reeds het geval. Stroomafwaarts (grondgebied Gelrode en Rotselaar) gaat men hier volgend jaar aan werken.

Het Sigmoplan voorziet tevens om bij hoog water terug meer overstromingsgebied in te schakelen. Omdat dit het herstel van een natuurlijk proces is, kan dit ook een positieve invloed hebben op de typische flora en fauna van natte gebieden. Denk aan soorten die net heel veel geleden hebben door de daling van het grondwaterpeil in de zomers omwille van de uitdieping en rechtekking in de jaren 1970. Probleem is wel dat de waterkwaliteit nog steeds ontoereikend is en dat daardoor meer vervuiling

■ Vorsdonk-Turfputten bij de (zware) winteroverstroming van dit jaar. Foto Luc Vervoort

kan optreden. Komt daarbij dat men in sommige gebieden zoveel water laat samenkomen (omdat er veel minder overstromingsgebied elders rest) dat sommige fauna en flora dreigt te verdrinken. Het stroomopwaarts vasthouden en zoveel mogelijk laten infiltreren van neerslagwater naar het grondwater kan dit remediëren. Daar dringen we vanuit Natuurpunt Oost-Brabant al langer op aan omdat ook 'verdroging' en daling van het grondwater overal een toenemend probleem is dat nog verergert vanwege de klimaatverandering. Oplossingen zoveel mogelijk aan 'de bron' aanpakken dus.

Sigmawerken zouden soelaas moeten brengen

Via de handige website 'Waterinfo' kan je tegenwoordig de debieten en waterstanden op Vlaamse waterlopen tot in detail volgen: https://waterinfo.vlaanderen.be/Kaarten?path=Public/Kaarten/P03_Meetstations

Ook kan je terugkijken naar alle metingen in het verleden. Het meetstation aan de Demerbrug in Betekom (Begijnendijk) nabij Vorsdonkbos-Turfputten is pas geplaatst in 2020. Het heeft deze winter de hoogste waterstand gemeten sinds het begin van de metingen. Het meetstation in Aarschot is reeds actief sinds 1969. Het langdurig verloop van de waterstanden op deze meter leert ons dat de huidige hoge waterstanden ook in het verleden niet zo abnormaal waren. En onze voorouders toch wel degelijk heel wat schaatswinters zullen beleefd hebben. Daarentegen blijkt uit de metingen dat vooral de lage waterstanden in de zomer heel wat lager zijn geworden. Volgens onze informatie zijn de Sigmawerken gelukkig zo berekend dat de overstromingshoogtes in de meeste gebieden niet echt zullen toenemen, want dan ontstaan er ook andere problemen, ondermeer voor aanpalende woongebieden. En dit wil men net vermijden.

Bedoeling is eerder verloren gegaan valleigebied terug te gaan benutten als overstromingsgebied om al te felle wateroverlast op kwetsbare plaatsen te vermijden. Op zich kan dat dus bijdragen aan het herstel van natte natuur en het grondwaterpeil. Dankzij het inschakelen van de oude meanders (die nog grotendeels op het oude Demerpeil liggen, dus niet zijn uitgediept zoals de rechtgetrokken Demer zelf) zal het zomerpeil bij droogtes terug hoger komen te liggen waardoor er minder grondwater naar de rivier wordt 'aangezogen'. Zoals uit de metingen (zie hierboven) blijkt is dit vooral een ecologisch probleem in de vallei tegenwoordig. Deze ingrepen zouden zo bemeten zijn dat ze niet van invloed zijn op de afvoer en het waterbergend vermogen van de Demer in (super)natte periodes zoals deze winter het geval was

Terug inschakelen Grote Laak nodig

Wat betreft de hoge waterpeilen rond Aarschot zou de inschakeling van de Grote Laak vanaf Betekom – tot de jaren 1970 een volwaardige bijloop van de Demer – een positieve invloed kunnen uitoefenen. Het terug afleiden van Demerwater in de thans grotendeels droog staande bedding van de Laak kan extra waterberging geven. De oude verbindingen tussen Demer en Laak zijn nog op het terrein terug te vinden aan het Steyenhof in Betekom en op de grens van Werchter en Betekom (resterend beekje ter plaatse 'De Wijp' genaamd). Dit zou ook onderzocht worden in het Sigmaplan maar er bestaan nog steeds geen concrete plannen over volgens onze informatie.

Natuurpunt Oost-Brabant pleit al lang voor het herstel van de Laak als volwaardige waterloop; ze ligt er nu grotendeels als open riool bij omdat ze een groot deel van het jaar alleen nog gevoed wordt door waterafvoer van huizen en straten. Een waterloop onwaardig.

LIFE HARWIN

Bedreigde populaties krijgen een extra boost in de Winge- en Mottevallei

Kevin Feytons

In 2023 is het project LIFE HARWIN (Habitat Restoration WINGe valley) gestart in enkele natuurgebieden in en rond de Winge- en Mottevallei. Naast het klassieke natuurherstel is één van de belangrijkste doelstellingen van het project om de meest bedreigde plantensoorten er terug bovenop te helpen door grotere en genetisch diverse populaties te creëren. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we immers dat heel wat soorten uit het landschap verdwijnen doordat deze voornamelijk nog voorkomen in kleine en genetisch verarmde populaties, en zich niet meer spontaan uitbreiden of verspreiden. Zelfs in optimaal beheerde natuurgebieden!

■ Herintroductie van blauwe knoop op een heischrale helling in het Chartreuzenbos. Foto Kevin Feytons

Om hiertoe te komen is er in het kader van het LIFE-project een protocol ontworpen hoe we dit best aanpakken. Er worden zoveel mogelijk zaden geoogst van verschillende planten van verschillende (relict)populaties. Door deze in een mengpopulatie op te kweken kunnen ze met elkaar uitkruisen en wordt de genetische variatie enorm opgekrikt. Preferentieel gebruiken we zo lokaal mogelijke zaden vanuit de omgeving van de Wingevallei. Indien dit genetisch niet voldoende is, kijken we extra naar andere populaties om bij in te mengen. Het zou immers geen zin hebben om nieuwe populaties te stichten die vanuit een enorm smalle genetische basis moeten starten. Nadien worden deze planten aangeplant in reeds geschikte en optimaal beheerde natuurgebieden om dan op eigen houtje verder te kunnen. Een tijdelijke boost dus.

Voor deze actie werken we in het project samen met de wetenschappelijke partners Plantentuin van Meise en de Universiteit van Antwerpen. Via een nieuwe samenwerking met de tuinbouwschool 'De Wijnpers' en een groep enthousiaste lokale vrijwilligers worden er extra planten van iets gemakkelijkere soorten opgekweekt. De eerste herintroducties van kleine bevernel, klokjesgentiaan, blauwe knoop, borstelkrans en bevertjes zijn afgelopen jaar reeds gebeurd. Deze vonden plaats in enkele gebieden van Natuurpunt en ANB: Wijngaardberg, Beninksberg, Chartreuzenbos, Walenbos en de Winge-vallei.

Zwartblauwe rapunzel, kleine schorseneer, rozenkransje, karwijselie, zaagblad, ruige leeuwentand en betonie zijn op dit moment in opkweek voor een uitplant in voorjaar 2025.

Meer nieuws: www.natuurpunt.be/pagina/life-harwin-0

Enkele wandelaars bezorgden ons dit beeld uit Vorsdonkbos-Turfputten. Een woordje uitleg...

Veenmollen – een merkwaardige vertegenwoordiger uit de krek- en sprinkhaanfamilie – kunnen zich al zwemmend in veiligheid brengen.

■ Veenmol probeert te overleven in luchtbel onder het ijs. Foto FB Natuurpunt Aarschot

Op het beeld is te zien hoe een veenmol probeert te overleven in een luchtbel onder het ijs op het moment dat de watervlakte een tijdlang bevroor. Vluchten kwam voor sommige te laat.

Overstromingen vormen voor heel wat soorten zeker een uitdaging. Maar dankzij het gevarieerde microreliëf met aanwezigheid van 'donken' (letterlijke betekenis: 'eilandjes in een van nature periodiek overstroomd gebied, veel voorkomende plaatsnaam in Vlaanderen) zijn andere veenmollen wel tijdig kunnen ontsnappen naar het droge.

En de individuen die wat hoger in het reliëf altijd al droge pootjes hielden, behoren sowieso tot de gelukzakken. Hun nakomelingen zullen volgend jaar ongetwijfeld terug de lage, natte gebieden koloniseren. En zo is de cirkel weer rond. In kurkdroge jaren hebben de exemplaren van de laaggelegen kant dan weer de beste kansen.

Zo werkt het nu éénmaal in de natuur. In een voldoende groot en divers natuurgebied kunnen dergelijke 'schokken' voor soorten altijd wel ergens

opgevangen worden. Op warme lenteavonden kunnen de mannetjes met hun zacht ratelend 'gezing' gemakkelijk waargenomen worden. Afwachten of ze dit jaar nog zo talrijk zijn.

Veenmollen zijn door hun 'vet' achterlijf een gegeerde prooi voor verschillende wat grotere vogelsoorten en een belangrijke schakel in de 'voedselpiramide' van onze natuurgebieden.

Terugblik: Wijngaardhappening 24 november 2024, Scherpenheuvel-Zichem

De Voortberg en de wijnbouw in Testelt

In 2022 kocht Natuurpunt onder impuls van de plaatselijke Natuurpuntafdeling een oude wijngaard, gelegen op de zuidflank van de Voortberg in Testelt. Het was de abdij van Averbode die er al in de zestiende eeuw aan wijnbouw deed. Dit belangrijk cultuurhistorisch deel van de Voortberg namen we op in ons natuurgebied..

De Voortberg en de Demerbroeken zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De plaatselijke Vlaamse schrijver Ernest Claes omschreef de Voortberg als “een reus die midden de vallei ligt te slapen”. Vanop de berg kun je van een mooi panorama over de Demerbroeken genieten, vanuit de vallei zie je altijd de Voortberg liggen.

Succesvol samenwerkingsproject tussen (bio-)landbouw en natuurbeheer

De wijngaard wordt nu onderhouden en de druiven geoogst door biologische wijnbouwers. Deze eeuwenoude druiventeelt gaat meehelpen om de typische planten- en dierenwereld van deze Hagelandse ijzerzandsteenheuvel te behouden. Dat is goed nieuws voor onder meer de hazelworm, het driekleurig viooltje en de kleine parelmoervlinder

Zondag 24 november was het dan zo ver: de Wijngaardhappening kon doorgaan zonder paraplu's. Mutsen en sjaals waren geen must want het weer was zacht, maar er stond wel een flinke wind zoals het op een goede herfst dag past. Het beheerteam was voorbereid, vermits ze de dag voordien met enkele enthousiaste vrijwilligers aan de slag gingen om het terrein *pico bello* te krijgen na de zware regenval van de voorbije week.

■ Biologische wijngaard op de Voortberg maakt dat fauna en flora van de Hagelandse ijzerzandsteenheuvel toch kunnen overleven.

We wandelden tot in de wijngaard, waar de wijnbouwers demonstreerden hoe ze aan compostering doen in de rijen. Ze gaven eveneens uitleg over het snoeien van de wijnranken en over de wijnstokken en hun verzorging. De geschiedenis van de Voortberg en de wijngaard, het belang van het beheer van de wijngaard als heischraal grasland en de specifieke fauna en flora van dit terrein werden uitvoerig toegelicht. De vele vragen van de deelnemers werden uitvoerig beantwoord.

Onvergetelijk landschap

Terwijl er aan de honger naar kennis werd voldaan, konden we genieten van het zicht op een stukje Demervallei en zagen we in de verte de Basiliek van Scherpenheuvel op een andere heuvel pronken. Nadien beklommen we de Voortberg verder via smalle wandelpaadjes om zo uit te kijken over het overstromingsgebied.

We daalden weer af en wandelden nu langs het overstromingsgebied. Het leek wel een enorm meer. De schoonheid van de natuur die duidelijk laat zien dat we als mens maar kleine, nietige wezentjes zijn. En zo kwamen we tenslotte bij de schutstal. Geen koeien of pony's, want die werden wegens het overvloedige water naar veiliger oorden gebracht. In de stal konden we nu genieten van een glaasje biowijn of -appelsap en wat we zeker weten: 'het smaakte naar meer'.

Pluim voor de organisatoren en allen die meewerkten aan deze uitermate geslaagde editie. Zeker voor herhaling vatbaar.

■ Landschapswandeling tijdens de geslaagde Wijngaardhappening op de Voortberg.

Natuurpunt Aarschot organiseert een Uilenwandeling in de Blakers - Langdorp

Zaterdag 1 maart 2025

Afspraak: 19u00 aan de parking van het station van Langdorp, Grote Meur in Langdorp.
Vandaar wandelen we via bossen en trage wegen naar de Blakers. Onderweg kunnen we dan luisteren naar de roep van de uilen die we waarnemen.

Info: Linda Scheerens
linda.scheerens@gmail.com of 0496 02 21 75

■ Bosuil. Foto Rollin Verlinde © Vilda

Natuurpunt Rotselaar organiseert haar (h)eerlijk eetfestijn!

Zaterdag 22 maart 2025

We nodigen jullie uit op zaterdag 22 maart 2025 van 17u00 tot 19u00 uur of van 19u00 tot 21u00 uur in de parochiezaal Sint-Pieter, Groenstraat 19, 3110 Rotselaar.

Dit allemaal ten voordele van de natuur in Rotselaar!

Wij hebben in de aanbieding:

- * een waanzinnig lekker wortelsoepje
- * buffet:
 - een sudder stoofpotje (runderen hebben gespeeld en gegraasd in natuurgebieden.)
 - een veelbelovend veggie stoofpotje met lokale biogroenten
- * als afsluiter een delicioes dessertenbuffet!

Graag inschrijven aub!

www.odbo.be/rotselaar-eetdag

Uiterste datum: maandag 17 maart 2025.

■ We verwachten jullie!

Kwieke kruiden-en bomenwandeling op de Wijngaardberg, Wezemaal

Kinderactiviteit Rotselaar zondag 13 april 2025

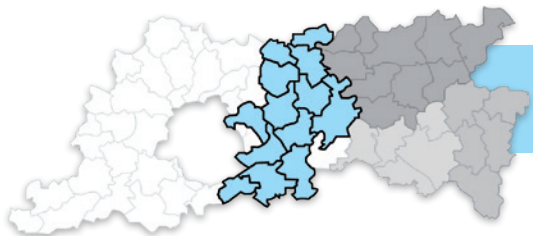
De Wijngaardberg levert heel wat lekkere kruiden en bomen. Wil je weten welke? Woudninf Hadewijch wijst jullie de weg! Alle snuiters groot en klein welkom! Natuurlekkers te proeven na de wandeling.

- **Wanneer?** Zondag 13 april van 14u00 tot 17u00.
- **Meebrengen?** Stapschoenen, Speurneuzen en aanpaste kledij.
- **Afspraakplaats:** Kapel O.L.V. van Bijstand, Beninksstraat, Wezemaal-Rotselaar.
- **Inschrijven:** is een must! www.odbo.be/kwiekewijngaardberg
- **Nog info nodig?** Sigrid Zaman, 0485 61 14 54

■ Wijngaardberg. Foto Luc Nagels

Nieuw leefgebied voor bedreigde eikelmuis

Groeve Ganzemans, Neerijse

Natuurpunt Druivenstreek kocht een perceeltje met ideaal leefgebied voor de eikelmuis en optimaliseert dit nog voor de soort.

Nestkasten voor eikelmuisen

Na de vondst van een zeldzame eikelmuis (zie N&L2024-1, p. 33) bij winterwerken in ons natuurgebied Zandgroeve Ganzemans in Neerijse schakelden onze vrijwilligers snel. De reeds lopende onderhandelingen voor de aankoop van een aanpalend perceeltje dat uitstekend geschikt is voor eikelmuisen werden snel tot een goed einde gebracht zodat nu ook dit leefgebied voor altijd beschermd is.

Het betreft een klein maar fijn perceeltje: zo'n 25 are schraal grasland – met nog een aantal zeldzaam wordende plantensoorten (zoals schapenzuring, muizenoor en

■ In de houtkant werden op verschillende hoogtes eikelmuiskasten opgehangen.

■ De eikelmuis is een slaapmuis met een schattig zorro-masker.
Foto Rollin Verlinde © Vilda

gewone veldbies) en zelfs levendbarende hagedis – omgeven door een houtkant en bramenruigte. Het grasland wordt vanaf nu zo beheerd dat het uitgroeit tot een bloemen- en insectenrijk hooiland waarin nog enkele fruitbomen aangeplant zullen worden. Op termijn zullen die extra voedsel leveren ter ondersteuning van de eikelmuisenpopulatie.

Als compensatie voor de vorige winter gerooide (en holtenrijke) robinia's werden in de houtkanten en bramenruigtes van zowel de zandgroeve als dit nieuwe perceeltje een twintigtal nestkasten opgehangen, speciaal ontwikkeld voor eikelmuisen. Dit zijn immers geen echte muizen maar slaapmuizen die van de herfst tot de late lente een winterslaap houden. Opgeroeld in een bolletje zijn ze echter een weerloze brok lekkers voor allerlei roofdieren. Door eikelmuiskasten met de opening naar de stam van de boom te hangen, kunnen boombewonende predatoren zoals marters er niet in en vormen ze een veilige plek voor winterslapende eikelmuisen.

Dankzij de aankoop en het beheer van dit perceel groeit de natuurplek Zandgroeve Ganzemans nu dus ook uit tot een bolwerk voor eikelmuisen die van hieruit het omliggende landschap kunnen koloniseren. Met dank aan onze donateurs die met hun gulle bijdragen dergelijke aankopen mogelijk maken!

Kaas- bier- en wijnavond

Zaterdag 15 maart 2025 om 18u00
Warotzaal, Warotstraat, Winksele

volwassenen € 20 p.p.
kinderen (tot 12 jaar) € 12 p.p.
Inbegrepen: kaas à volonté
Drank (wijn, bier, fris)
aan democratische prijzen

Natuurpunt
Herent

Inschrijven via:
www.natuurpunt-herent.be of erwin.geeraerts@outlook.com

Torfbroek in Kampenhout: ooit een verloren zaak, nu top natuurherstel

Het verhaal van het Torfbroek is in het collectief geheugen van natuurbeschermers gegrift, en dit tot ver buiten de landsgrenzen. In de jaren '30 van vorige eeuw was het plan om het moeras van Torfbroek te ontginnen, verkavelen en ontwikkelen. Tot de laatste bouwka-vel was uitgetekend en is terug te vinden op het kadaster. Het op plan prachtige woonpark en dito landschappelijk kader was klaar om uitgevoerd te worden, de verkaveling was gebeurd, wegen en laanbomen waren in aanleg, de kijkwoningen waren gerealiseerd. Tot de jonge Regionale Vereniging Natuur en Landschap er een stokje voorstak en bekwam dat het laatste deel van het uitgestrekte moeras een natuurbestemming kreeg.

Nu 50 jaar later werken VLM, Natuurpunt en ANB aan de verdere inrichting en herstel van het Torfbroek met als doel zoveel mogelijk sterk bedreigde habitats te herstellen. Van dit soort kalkmoeras vinden we in Vlaanderen immers geen gelijke. De natuurinrichting zet in op verwijderen van het historisch stort, het ontslibben van de vijvers en op toegankelijkheid zowel voor de wandelaar als voor de beheerwerkzaamheden. De werken zijn intussen grotelijks uitgevoerd.

■ Bloemenweelde in het Torfbroek waar aan het herstel van de unieke, kalkrijke habitats gewerkt is. Foto Ernst Gülcher

Een enkele en ongelukkig gebouwde woning midden in het natuurgebied, gebouwd met de voeten in het water, is nu verworpen in functie van habitat herstel.

In het kader van het Life-project Green Valleys werkt Natuurpunt hard aan de ontwikkeling en inrichtingsbeheer van de zuidelijke graslanden.

Hellebos in Kampenhout: uitbreiding dankzij sanering oud weekendverblijf

Natuurpunt heeft een perceel in het Hellebos weten te verwerven waar 50 jaar geleden een weekendverblijf opgetrokken werd met chalet, tuinhuisjes en vijver. De gebouwen worden nu afgebroken en de verharding verwijderd. Dat komt de waterhuishouding ten goede aangezien het water nu terug kan infiltreren. Bomen, struiken en planten kunnen het perceel terug innemen. Ook de poel wordt heringericht zodat amfibieën als bruine en groene kikker en de alpensalamander er hun thuis kunnen vinden.

Dergelijke bouwsels in natuur- of bosgebied hebben een negatieve impact op de aanwezigheid van natuur op het perceel zelf, maar ook op de omliggende percelen. In die zin vormt het verwijderen van dergelijke gebouwen – indertijd vaak illegaal opgetrokken – een grote winst voor de natuur.

■ Weekendhuisje en vijver in Hellebos die resp. afgebroken en gesaneerd worden om de natuur weer ruimte te geven. Foto Pieter Abts

Groots Heroïsch Werk Weekend op de Koeheide in Bertem (7 en 8 februari 2025), meer dan 70 vrijwilligers!

Dominik De Buyser

Wat hebben het Sint-Pietersbos in Ronse en de Koeheide in Bertem met mekaar te maken? Op het eerste zicht misschien niet zo heel veel, ware het niet dat in het weekend van 7 tot 9 februari heel wat vrijwilligers en JNM-ers van ginder samentroepen in Kessel-Lo om zaterdag 8 februari in de Bertemse Koeheide aan de slag te gaan. Aangevuld met vrijwilligers van andere JNM- en Natuurpunt afdelingen, en met Natuurpunt Leuven en Natuurpunt Bertem als gastheer werd het een mega-beheerteam dag.

Op zaterdagochtend werd de dag ingezet met het uitrollen van de grote hartvormige vlag van 'natuur in het hart'. En dan voltrok er zich een klein organisatorisch wonder; na een veiligheidsbriefing werden de teams verdeeld en werden er bergen werk verzet.

De eerste ploeg ging aan de slag om de helling verder vrij te maken van brem, bramen en Amerikaanse vogelkers, zodat er terug meer zonlicht aan de bodem kan om zo het heischraal grasland te herstellen.

Een tweede team ging nauwkeurig aan het werk met de kettingzaag om enkele zomereiken en berken te vellen. Een deel van het terrein is namelijk te veel aan het verbossen, wat opnieuw de doelsoorten van het heischraal grasland onvoldoende kansen biedt.

Een derde team had de handen vol met het afvoeren van de sleedoorn takken en ander houtig materiaal dat de terreinploeg enkele dagen eerder al had voorbereid. Saskia Ribbens, van de terreinploeg was er zelfs bij in de voormiddag om het hakselwerk in goede banen te leiden.

Tot slot ging een vierde team aan de slag op de meest zuidelijk gerichte helling. Hier komen nog soorten voor zoals muizenoor, geel walstro, ruige anjer, enz. Maar doordat we dit perceel niet meer konden laten begrazen zijn de bramen te sterk beginnen opkomen. De terreinploeg is de bramen dan komen klepelen en dat maaisel moest dus ook afgevoerd worden.

Op de middag was het dan tijd voor een welverdiende lunchpauze. Het buffet dat voorzien werd door de afdeling Bertem met zelfgemaakte soep en houmous werd zeer goed gesmaakt. Ook het appelsap van Speckbosch ging zeer vlot binnen. Dat was ook het moment dat de zon erdoor kwam waardoor het zowel letterlijk als figuurlijk een warm moment werd. Er kon zelfs in T-shirt gewerkt worden op deze vroege februari-dag!

Daarna werd de hakselaar opnieuw in gang getrokken en gingen de ruim 70 vrijwilligers opnieuw aan de slag. Er werden die dag twee containers met hakselhout afgevoerd en drie containers met maaisel of groen materiaal en de komende werkdagen van het plaatselijke vrijwilligersteam zullen goed gevuld zijn met de nazorg van deze heroïsche werkdag.

Bij het afsluiten van de dag konden we terugblikken op een zeer geslaagde ervaring en willen we hiermee de start van een traditie inluiden. Dat er nog vele heroïsche werkweekends mogen volgen met eenzelfde kruisbestuiving en samenwerking tussen verschillende afdelingen en organisaties. En zijn er ook de kiemen gelegd voor een partnerschap met uitwisselmomenten tussen de Sint-Pietersberg en de Koeheide.

■ Het Groots Heroïsch Werk Weekend op de Koeheide met meer dan 70 vrijwilligers. Foto Ludo Luyckx

■ Villaret kaart (1745-1748).
Merk hoe bosrijk de omgeving toen was.

Natuurpunt Herent kan een groot deel van het Kareelbos beschermen

Een groene stap vooruit in Herent

De bossen in Midden-Brabantse zijn stuk voor stuk pareltjes. Op het einde van 2024 is er weer in dit verstedelijkt stukje Vlaanderen een pareltje toegevoegd met de bescherming van 15 hectare Kareelbos in Herent. Dertig voetbalvelden naast elkaar. Zo'n kans om de natuur te versterken, die moeten we grijpen.

Het Kareelbos is een belangrijke schakel naar het nabijgelegen Kastanjabos. Als onderdeel van de Groene Vallei bouwen we hier mee aan een groen netwerk tussen Leuven en Zaventem. Dit is een unieke stap voor onze natuur. Ooit vormden het Kareelbos, Kastanjabos en Molenbeek één uitgestrekt bos maar de versnippering maakte van één bos drie bossen.

■ Boomklever. Foto Yves Adams © Vilda

In het voorjaar kleuren bosanemonen en daslook het Kareelbos. We hopen zelfs eenbes te ontdekken, een zeldzame plant die enkel in oude bossen voorkomt. Het Kareelbos biedt rust en ruimte aan vele zangvogels. Denk aan pimpelmezen, merels en vinken, maar ook de blauw-oranje boomklever hoor je er het hele jaar door.

15 hectare extra natuur beschermen betekent een sterk engagement van de lokale afdeling Natuurpunt Herent. Ze kan wel rekenen op de steun van het nieuwe gemeentebestuur.

Lezing

In het spoor van de wolf, Tervuren

Woensdag 12 maart 2025

Wolvenwelpen in Vlaanderen, de Ardennen én Nederland laten er geen twijfel over bestaan: de wolf is helemaal terug van weggeweest. En hij is hier om te blijven.

Ruim 150 jaar na zijn bijna-uitroeiing in heel West-Europa herovert de wolf het laatste deel van zijn voormalig leefgebied: de Lage Landen. Enkele jaren geleden nog de laatste wolvenloze regio van Europa, maar nu goed op weg om een belangrijk wolvenkruispunt te worden. Bij ons ontmoeten Italiaans-Franse wolven vandaag hun Pools-Duitse soortgenoten, nadat ze eeuwen geleden gescheiden waren geraakt.

■ Europese wolf. Foto Rudmer Zwerver - Shutterstock

Voor natuurvereniging Landschap vzw is de comeback allerminst een verrassing. Al in 2011 lanceerde ze de campagne Welkom Wolf om de publieke opinie voor te bereiden op de terugkeer van de inheemse toppredator. Sinds de dag dat de eerste wolf poot zette op Vlaamse bodem, is Jan Loos – bezieler van Welkom Wolf – niet meer weg te slaan uit de media.

In deze presentatie legt hij uit hoe wolven leven. Hij brengt feiten en rekent af met vooroordelen. Jan dompelt je onder in allerlei wolvenweetjes, laat je meekijken achter de schermen van het Meldpunt Welkom Wolf, vertelt anekdotes en stelt vast dat er geen land of regio in de wereld is waar wolven zo welkom zijn als bij ons.

Aansluitend kan je bij een drankje en babbeltje kennismaken met de vrijwilligers, werking en natuurgebieden van Natuurpunt Druivenstreek via enkele tentoonstellingspanelen.

- **Afspraak:** 20u30-23u00, AC De Zevenster - zaal De Berk, Markt 7A, Tervuren
- **Prijs:** niet-leden € 5, NP-leden € 3. Tijdens je inschrijving kan je lid worden, en geniet je meteen van de ledenprijs
- **Inschrijven:** www.odbo.be/tervuren-wolf
- **Organisatie:** Natuurpunt Druivenstreek
- **Contact:** Sam Bennekens, bennekenssam@gmail.com

Regionale Vereniging Natuur en Landschap Natuurpunt Oost-Brabant

nodigt uit

Kom kennismaken met de wondere wereld van Water en Wulp in Aronst Hoek

Aansluitend Algemene Ledenvergadering

Geetbets, zaterdag 15 maart 2025

Info p. 6

